Nummer 38 Donderdag 18 September 1930 30ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING
„OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

INHOUD: — Premie: Insulinde Kalender. — Curaçao en de Amsterdamsche Kamer van Koophandel. — Een pionier op Curaçao van vreemde nationaliteit. — De Koloniale Tentoonstelling te Parijs. — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. I. Uit de Europeesche Pers. II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Mededeelingen. — Vereeniging „Oost en West". — Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië. — In Nederland aangekomen Verlofgangers. — Met pensioen. — Financieele Berichten. — Mutatiestaat van 10 tot 17 September 1930.

Premie: Insulinde Kalender.

Ter aanmoediging van het toetreden tot onze Vereeniging, heeft het Hoofdbestuur een premie uitgeloofd — voor zoolang de voorraad strekt — aan elk lid dat in het tijdvak van heden tot einde December van dit jaar, een nieuw lid, of meer leden, aanbrengt.

Die premie bestaat in den bekenden, typografisch als anderszins, bijzonder fraai uitgevoerden Insulinde kalender (Uitgave Weenenk en Snel, 's Gravenhage).

Zoodra de kalender, in den handel voor f 3.50 verkrijgbaar, gereed is, zal hiervan mededeeling geschieden in dit blad.

P. S. Zij, die na 1 October 1930 als lid tot de Vereeniging toetreden (minimum contributie f 5.— per jaar) ontvangen gratis, het Koloniaal Weekblad voor het laatste kwartaal van dit jaar.

Curaçao en de Amsterdamsche Kamer van Koophandel

door

W. R. MENKMAN.

De Amsterdamsche Kamer van Koophandel en Fabrieken, wier verslag over 1929 thans verschenen is, heeft ten aanzien van Curaçao het voorbeeld harer Rotterdamsche zuster niet gevolgd. Deze laatste toch deed in haar wat vroeger uitgekomen jaarverslag alleen mededeeling aangaande handel en verkeer *met* Curaçao, de Amsterdamsche Kamer evenwel bleef de gewoonte getrouw en nam wederom talrijke gegevens op betreffende den toestand *van* Curaçao.

Al kan men verschillend denken over de vraag of het op den weg ligt van een Nederlandsche Kamer van Koophandel om in haar jaarverslag ook interne koloniale aangelegenheden te behandelen, de thans gepubliceerde gegevens zijn desniettemin in hooge mate welkom, als vormende het eerste meer uitgewerkte overzicht van den Curaçaoschen toestand des vorigen jaars dat tot ons komt. Het verslag van de Kamer van Koophandel en Nijverheid op Curaçao zelf is h t. l. nog niet aangekomen (althans ik mocht het nog niet ontvangen en zag het ook nog nergens aangekondigd) en dat van de Curaçaosche Bank evenmin, om van het hoe langer zoo meer als mosterd na den maaltijd verschijnende Verslag van Bestuur en Staat maar niet te spreken.

Jammer is het dat de Amsterdamsche Kamer, waar zij zich buiten het terrein van handel, industrie en scheepvaart begeeft, enkele storende fouten maakt.

Zoo wordt de oprichting van het bevolkingsbureau vermeld met de bijvoeging dat tot dusver in Curaçao nog nooit iets aan den burgerlijken stand was gedaan. Nu is Curaçao wel in meerdere opzichten lang achterlijk gebleven, maar niet zóó achterlijk dat een burgerlijke stand tot 1929 zou hebben ontbroken; die instelling kan aldaar volgend jaar haar eerste eeuwfeest vieren.

Den toestand der Bovenwindsche Eilanden behandelend, spreekt het verslag over „de bekende vrijstelling van belastingen" welke zou zijn gebleken „slechts weinig effect gesorteerd te hebben." Zelfs van het allergeringste resultaat echter van die vrijstelling kan geen sprake zijn geweest, aangezien het hier geldt een maatregel welke metterdaad nimmer is toegepast. Voor 1929 — en ook voor eenige vroegere jaren — was bij de begrooting niet gerekend op bijdragen van de Bovenwindsche Eilanden in bepaalde belastingen, in verband met de indertijd bij het Bestuur bestaande meening dat de eilanden in kwestie van die belastingen zouden behooren te worden vrijgesteld. Ook in 1929 evenwel is geen wettelijke maatregel met betrekking tot die ontheffing tot stand gekomen en wij mogen dus aannemen dat de heffing gedurende dat jaar rustig is voortgegaan, evenals in 1928.
Het plan om aan Saba, St. Eustatius en Ned. St. Maarten vrijstelling te verleenen van de voornaamste Curaçaosche belastingen is nog in Januari van het thans loopende jaar ter sprake gebracht door de commissie voor de Bovenwindsche Eilanden, ter gelegenheid eener conferentie met den nieuwbenoemden Gouverneur; het is te hopen dat sedert dien het fameuze plan in kwestie van het programma der maatregelen tot hulpverleening is afgevoerd.

Met de opmerking „betreurd wordt dat de gekleurde bevolking nog steeds zoo weinig lust blijft toonen tot sparen voor slechte tijden" roert de Amsterdamsche K. v. K. een belangrijk sociaal-oeconomisch vraagstuk aan, belangrijk voor vrijwel het geheele gewest, omdat de verruimde werkgelegenheid op Curaçao en Aruba ook arbeiders van de andere Nederlandsche eilanden aantrekt. Teleurstellend echter is het wel dat het verslag ons aangaande de zoo uitermate interessante vraag der kapitaalvorming door de inheemsche bevolking niet meer positieve gegevens verstrekt.

Geregelde publicatie aangaande het spaarwezen heeft alleen plaats voor zoover betreft Postspaarbank en Spaar- en beleenbank; er werken echter op Curaçao ook andere (particuliere) banken wier crediteuren voor een deel bestaan uit houders van spaarboekjes. Aangaande den omvang van dit particuliere spaarbankbedrijf wordt echter nimmer iets naar buiten bekend.

Verder bestaat bij den Curaçaoenaar uit de volksklasse de neiging om, wanneer de beurs het toelaat, een eigen huisje te bouwen, zeker niet de minst sympathieke manier om besparingen te beleggen. Ook echter met betrekking tot dezen vorm van belegging vindt men nergens leerzame bijzonderheden.

„Het gemakkelijk verdiende geld", zegt het verslag verder, ‚wordt, als vroeger, besteed voor drank, fraaie kleeren, autorijden enz.", een uitspraak die wel wat al te subjectief en al te algemeen is om te kunnen bijdragen tot de verdieping onzer kennis van het Curaçaosche volksleven. Of geld gemakkelijk of niet gemakkelijk verdiend wordt is in hooge mate een kwestie van opvatting en het zou al heel vreemd zijn wanneer juist in Curaçao de toeneming van welvaart zich niet uitte ook in verbetering en verfraaiïng der kleeding. Kleurlingen — en niet alleen Curaçaosche kleurlingen — houden van opschik en ook in de vroegere dagen van geringe verdiensten dosten de vrouwen zich ter gelegenheid van bepaalde kerkelijke feesten gaarne uit in nieuwe en in hare oogen mooie kleeren; nu men het breeder heeft, laat men het ook breeder hangen, dat spreekt van zelf.

Wat echter de oeconomische zijde der kwestie betreft, mag niet uit het oog worden verloren dat daar, waar de werkelijke behoeften gering zijn, verhooging van den loonstandaard zou kunnen leiden tot vermindering van arbeidzaamheid, wanneer er geen prikkel was tot vermeerdering van het inkomen; dat bij primitieve menschen de gelegenheid tot verteren een sterkere prikkel is dan de gelegenheid tot sparen, ligt voor de hand. Ook mag niet worden vergeten dat door de verteringen der arbeidersklasse de neringdoende middenstand in staat wordt gesteld om te sparen en dus kapitaal te vormen. Van de miljoenen die jaarlijks door uitheemsche ondernemingen aan loonen worden uitbetaald, blijft langs dezen weg toch ook een deel voor Curaçao behouden en de openbare kas ontvangt mede haar portie.

Ook in drinken, rijden en rossen — waaraan echter behalve Curaçaosche inboorlingen ook vreemdelingen, blanke en gekleurde, zich te buiten gaan — openbaart zich inderdaad de verhoogde welvaart — of wat daarvoor doorgaat — en dat dit in het algemeen te betreuren valt mag niet worden verbloemd.

Iedere man, die gekocht kan worden, is absoluut niets waard. (De Zakenwereld).

Doe onaangename dingen het eerst af. Dit is een levensregel van Henry Ford.

Uit rumoerige mijnwerkerskampen in pas geopende goudlanden — en daarmede mogen Curaçao en Aruba in menig opzicht worden vergeleken — zijn lang niet altijd welvarende bevolkingscentra ontstaan. Na een aantal jaren van koortsachtige bedrijvigheid op onze eilanden is thans een scherpe depressie opgetreden, door de reeds in het laatst van 1929 aangekondigde inkrimping der aardolie-exploitatie in Venezuela, een depressie welke, wanneer zij lang mocht aanhouden, tot niet geringe moeilijkheden aanleiding zal geven.

Een periode van betrekkelijke rust, bestemd om over eenigen tijd weder plaats te maken voor hernieuwde levendigheid, kan echter aan den anderen kant ook voordeel beteekenen, omdat zij tijd en gelegenheid geeft om zich te bezinnen en maatregelen te nemen voor de toekomst. Alleen reeds de tijdelijke afwezigheid van een talrijk vreemd bevolkingselement kan in zekeren zin als een verademing worden beschouwd.

Aan de cultureele, sociale, hygiënische en oeconomische belangen van de massa der ingeborenen is gedurende langen tijd te weinig aandacht geschonken; de uiterst sobere en weinig volledige officieele berichtgeving is wel het meest sprekende bewijs van gebrek aan belangstelling dienaangaande.

Met elke gedocumenteerde blootlegging van den toestand daar ginds wordt een algemeen Nederlandsch belang gediend en het is te wenschen dat de jaarverslagen van de groote, gezag hebbende Amsterdamsche Kamer van Koophandel ook aan dit doel bij voortduring dienstbaar zullen worden gemaakt.

Amsterdam, 16 Juli 1930.

Een pionier op Curaçao van vreemde nationaliteit.

In verschillende opzichten heeft in de allerlaatste jaren ons eiland Curaçao een grondig moderniseeringsproces ondergaan, een vernieuwing, die nog aan den gang is en waarbij men zijn uiterste krachten heeft in te spannen, om vroegeren achterstand in te halen. De impuls daartoe is, zooals dat meer het geval geweest is, wederom van buiten gekomen, ditmaal gelukkig van Hollandsche zijde. Toen de Venezolaansche olievelden in exploitatie zouden komen en het centrum voor de bewerking der ruwe olie op Curaçao zou gevestigd worden, ontwaakte het eiland uit den dommel, waarin het zoo lange jaren gelegen had en begon men zich op te maken om op te ruimen, wat verouderd, in te voeren, wat door de nieuwe omstandigheden gewenscht geworden was.

Het is niet de eerste maal, dat het eiland zulk een periode van oplevende activiteit aanschouwt. In de laatste decenniën der vorige eeuw werd evenals thans de behoefte aan allerlei nieuws en tot dusver onbekends gevoeld en ook toen was het een vreemdeling, die Curaçao's ingezetenen opmerkzaam maakte op veel, wat hun ontbrak, op veel, waardoor het eiland dreigde te zullen achter raken bij omringende landen. Die vreemdeling, die door zijn langdurig verblijf ten slotte haast een Curaçaonaar geworden is, was de Consul der Vereenigde Staten L. B. Smith.

Het is de moeite waard, eenigen tijd stil te staan bij het leven van dien merkwaardigen man, die destijds met zijn Yankee-activiteit den stoot gaf tot vele dingen, waarvan Curaçao nog thans profiteert en waardoor het weldra velen eilanden in de omgeving een aardig eind vooruit was. Waterleiding, ijsvoorziening, electriciteit, al die moderne zaken, de eerste pogingen tot invoering daarvan zijn aan Smith te danken en in sommige gevallen had men later slechts voort te bouwen op de grondslagen door hem gelegd.

L. B. Smith was een afstammeling van een der Pilgrimfathers, die in 1620 te Plymouth in Massachusetts landden. Hij werd in 1839 te Mill Creek bij de stad Ovington aan de Penobscot-rivier geboren en nam, na het weinige schoolonderwijs genoten te hebben, dat in zijn geboorteplaats te verkrijgen was, op 15-jarigen leeftijd dienst als scheepsjongen op een kustvaartuig. Op den leeftijd van 20 jaar had hij het gebracht tot gezagvoerder van zulk een scheepje en ging daarna over tot de groote vaart. In dienst van een reederij te Boston maakte hij toen verschillende reizen naar de Middellandsche Zee, de Afrikaansche kust en de West-Indische wateren.

Zoo leerde hij Curaçao kennen en het doorzicht, dat zijn bekendheid met scheepszaken en met vreemde havens hem verschaft had, maakte, dat hij al spoedig het belang inzag, dat dit eiland door zijn gunstige ligging en zijn veilige haven zou kunnen verkrijgen. Daarbij kwam, dat hij meende, dat het klimaat er een gunstigen invloed zou kunnen hebben op zijn gezondheid, die op zijn langdurige reizen en door vele ontberingen veel geleden had. Hij gaf daarom de zeevaart op en vestigde zich als koopman op Curaçao, waar hij zich bezig hield met den houthandel en pogingen aanwendde om een ijsimportzaak te vestigen.

Aanvankelijk had hij niet veel succes. Nieuwigheden werden allesbehalve grif aangenomen en een vreemdeling ontvangt men in de West niet altijd met open armen. Aan ijs, waarmede een groot gedeelte der bevolking niet zoo bekend was, gevoelde men geen behoefte en hout, voor zoover men het noodig had, betrok men bij voorkeur van firma's, waarmede men steeds zaken gedaan had. Na eenige jaren van tegenspoed was Smith dan ook vrijwel aan het einde van zijn financieele middelen en moest hij de mogelijkheid en wenschelijkheid overwegen, zich van Curaçao terug te trekken.

De staat van zijn gezondheid echter maakte het voor hem ongewenscht naar zijn geboorteplaats terug te keeren en dan, Smith was er de man niet naar, een nederlaag aan te nemen en bij de pakken neer te gaan zitten. In plaats dan ook, nu zijn zaken meer en meer achteruitgingen, deze in te krimpen en liquidatie ervan voor te bereiden, overwoog hij juist de mogelijkheid ze uit te breiden. Op Curaçao te blijven en daar rustig den gang van zaken af te wachten, was echter nutteloos. Hij begaf zich daarom tijdelijk naar New-York, wist daar zakenmenschen voor zijn werkzaamheden te interesseeren en weldra bleek het, dat hij goed gezien had. Van dien tijd af ging vrijwel alles naar wensch, waarbij nog kwam, dat het langdurig verblijf in de gezonde atmosfeer van Curaçao een zoodanig gunstigen invloed op zijn gesteldheid gehad had, dat hij zich met zijn volle kracht aan zijn nieuwe ondernemingen kon geven.

In 1898 had Smith het dan ook zoover gebracht, dat hij onder de meest op den voorgrond tredenden van Curaçao's ingezetenen gerekend mocht worden. Hiertoe droeg ook zeer bij, dat hij gedurende 16 jaar officieel de belangen der Vereenigde Staten op het eiland behartigde. In November 1881 was hij n.l. benoemd tot Vice-Consul der V. S., waarop 15 Juli 1884 zijn bevordering tot Consul volgde. Onder de tweede periode van het bewind van den President Stephen Roger Cleveland (1893—'97), toen de Republikeinsche partij, na 32 jaar buiten de regeering geweest te zijn, weer aan het roer kwam, had een wijziging in de consulaire benoemingen plaats. Daardoor moest Smith van 13 Februari 1895 tot 1 Januari 1898 plaats maken voor een aanhanger van de bovendrijvende partij, een zekeren Mr. Spencer. Hij had echter de voldoening, onder het bewind van Mc.-Kinley weer in zijn vroegere functie benoemd te worden, welke hij bekleedde tot zijn dood op 16 December van hetzelfde jaar.

Gedurende de laatste periode van zijn leven was hij in zijn zaken inmiddels opgevolgd door zijn oudsten zoon Arthur Burlington. Onder Mc.-Kinley's bewind werden de consuls n.l. bezoldigde ambtenaren, wat zij vroeger niet geweest waren. Daardoor kon de volle werkzaamheid voortaan van hen geëischt worden, wat onvereenigbaar bleek met behartiging van particuliere zaken. Deze hadden zich inmiddels, o. a. door de gelukkige wijze, waarop Smith wist samen te werken met ondernemende Curaçaosche zakenmenschen, gestadig uitgebreid. Onder deze bekleedt naast andere de firma S. E. L. Maduro & Sons wel de eerste plaats. Deze toch heeft een groot gedeelte der door Smith van het Gouvernement verkregen concessies overgenomen en geruimen tijd de exploitatie ervan voortgezet.

Het eerst pakte Smith een probleem aan, dat eerst kort geleden een bevredigende oplossing schijnt gevonden te hebben, een probleem, dat juist thans in onze andere kolonie Suriname in het middelpunt der belangstelling staat, dat der watervoorziening. Opgelost heeft hij dat niet geheel, maar zijn groote verdienste is, dat hij er de aandacht op gevestigd heeft, van welk een eminent belang in een tropisch land een goede waterleiding is en dat hij de eerste pogingen deed, tot de totstandkoming ervan te geraken. Op 29 Januari 1893 verkreeg hij van het Gouvernement concessie voor de voorziening van Willemstad van drink- en ander water, doch al spoedig bleek, dat wat zijn installaties leverden, door de opgeloste metaalzouten voor het leeuwendeel ongeschikt en ook voor andere doeleinden minder bruikbaar was. Op 1 Mei 1902 ging deze concessie over in handen der firma S. E. L. Maduro & Sons, die o. a. op 6 April 1908 ook concessie verkreeg voor de exploitatie van een distillatie-inrichting, doch die er evenmin in slaagde, het vraagstuk der watervoorziening bevredigend op te lossen en hare pogingen daartoe in 1916 opgaf. Sedert 1928 heeft thans het Gouvernement de watervoorziening in eigen beheer genomen en, al functioneert de waterleiding ook nog steeds niet tot algemeene tevredenheid, het vraagstuk, waaraan de vreemdeling Smith voor het eerst zijn krachten beproefd heeft, schijnt

thans wel op weg naar een bevredigende oplossing te zijn.

Een ander belangrijk werk had in dienzelfden tijd aan Smith's initiatief daarvoor, zijn oorsprong te danken, de verbinding der beide oevers van de haven door de Koningin Emmabrug, de bekende pontonbrug van Willemstad, die in 1888 tot stand kwam. Later werd de brug overgenomen door de Curaçaosche Handel Maatschappij, die haar tot voor korten tijd exploiteerde. Een paar maanden geleden ging zij voor ƒ 50.000.— over in handen van het Gouvernement. Gedurende 42 jaar heeft deze brug uitstekende diensten gedaan. In den laatsten tijd echter begint meer en meer de wenschelijkheid op den voorgrond te komen, een zoodanige oplossing voor het vraagstuk der oeververbinding te vinden, dat niet langer het verkeer te water en dat te land, die in de laatste jaren beide op haast fabelachtige wijze zijn toegenomen, elkander in den weg zitten.

In hetzelfde jaar, dat hem de bovenvermelde concessie voor de waterleiding verleend werd, verkreeg Smith er ook een voor electriciteits-voorziening. Dat was inderdaad iets Amerikaansch en voor Curaçao iets practisch. Amerikaansch in dezen zin, dat men gaslicht eenvoudig oversloeg en van olielampen direct op electrisch licht overging. En practisch vooral voor het eiland, waar men steeds rekening te houden heeft met den krachtigen passaatwind en met de onwenschelijkheid, de kamertemperatuur nog met gasvlammen te verhoogen. Op 28 November 1893 verkreeg Smith concessie voor de levering van stroom voor de verlichting, het volgende jaar, 23 Februari 1894, werden de bepalingen eenigszins gewijzigd en nader uitgewerkt en eind 1897 was het bedrijf in werking. Evenals andere concessies nam de firma S. E. L. Maduro & Sons ook deze na den dood van den concessionaris van de erven over (9 Nov. 1900) en bijna twee jaar geleden kwam zij op 1 Juli 1927 ten slotte in handen van de Nederlandsch Indische Gas Maatschappij

De laatste nieuwigheid, die Smith op Curaçao invoerde, was de ijsvoorziening. Zooals boven gezegd werd, gevoelde men, door onbekendheid ermede op het eiland geen behoefte aan ijs. Smith echter waagde het erop, die behoefte te scheppen. Hij begon met het importeeren van ijs uit Amerika, dat hij aanvankelijk opsloeg in speciaal daarvoor gebouwde houten schuren op zijn werf. Weldra begon men op Curaçao aan het gebruik van ijs zoozeer te wennen, dat twee andere ondernemende mannen, J. F. Evertsz en zijn zoon J. F. Evertsz, in samenwerking met een anderen Amerikaan Henry Guttin, ertoe durfden overgaan, een ijsfabriek op te richten, die door de door hen gevormde Hygea Ice Company werd geëxploiteerd.

In 1900 was inmiddels de ijs-importzaak door de firma S. E. L. Maduro & Sons overgenomen en beide, naast elkaar bestaande bedrijven breidden zich gestadig uit. Nadat zij waren samengesmolten, bleek in 1928 belangrijke uitbreiding wenschelijk en werden de zaken ondergebracht in een N. V., waarvan thans de aandeelen voor een gelijk deel in handen zijn van zes lichamen. In het bedrijf is tevens opgenomen de door de heeren Evertsz opgerichte fabriek van koolzuurhoudende dranken, de Curaçao Aerated Water Company.

Het is ongetwijfeld eenigszins eigenaardig, dat dit alles te danken is aan het doorzicht en de ondernemingsgeest van één man, een vreemdeling nog wel, al is het waar, dat deze Curaçao haast als zijn tweede vaderland was gaan beschouwen. Toch dient hierbij niet uit het oog te worden verloren, dat initiatief alleen niet voldoende is; kapitaal en doorzettingsvermogen dienen daaraan te hulp te komen en die beide zijn voor het grootste deel aan Curaçaosche ingezetenen te danken. Wat niet wegneemt, dat de Consul L. B. Smith een waardige plaats in de geschiedenis van het laatste deel der vorige eeuw verdient in te nemen. In de herinnering van degenen, die hem gekend hebben, bekleedt hij die zeker.

Een eigenaardige bijzonderheid is nog, dat eenigen tijd na zijn dood zijn weduwe, mevrouw Clara May Smith, hertrouwde met zijn opvolger Mr. Elias H. Cheney. Vele jaren bracht zij met dezen nog op het haar zoo bekende eiland door en wie wel eens een bezoek gebracht heeft op de vriendelijke Washington Villa aan het einde van de Hoogstraat zal ongetwijfeld de aangenaamste herinneringen hebben aan den gemoedelijken Amerikaanschen Consul en zijn, in alles belangstellende, gastvrije echtgenoote.

C. K. KESLER.

Amsterdam, Juni 1930.

De Koloniale Tentoonstelling te Parijs.

Inzending van het Kon. Bataviaasch Genootschap.

De directie van het Koninklijk Bataviaasch Genootschap voor Kunsten en Wetenschappen werd destijds voor een groote moeilijkheid geplaatst, namelijk of zij al dan niet zou meedoen aan de Koloniale Tentoonstelling te Parijs.

Er was een groot bezwaar aan verbonden. Het is namelijk een principe, dat de kostbare verzameling van het Museum nooit de deur uitgaat in verband met het gevaar van breken, stelen of verbranden van de unieke stukken, welke dan nooit meer vervangen kunnen worden.

Toen echter bekend werd dat de Fransche Regeering alles in het werk stelde om Indo-China zoo goed mogelijk voor den dag te laten komen, verzocht het Nederlandsche hoofdcomité aan het Genootschap om zoo mogelijk toch aan de Tentoonstelling deel te nemen.

Wij vernemen nu, dat de directie van het Bataviaasch Genootschap besloten heeft om een inzending naar de Koloniale Tentoonstelling te Parijs te sturen, en wel om het beste van het beste uit het Museum op te zenden.

Uit de archeologische verzameling wordt ingezonden een keurcollectie Hindoe-beelden: steenen beelden, bronzen beelden en gouden en zilveren beeldjes.

Van de ethnografische verzameling wordt ingezonden de reliefkaart van Nederlandsch-Indië uit het Museum, benevens een groote volkenkundige kaart met in den rand 70 tableaux van volkstypen uit den Archipel. Aan deze laatste kaart wordt op het oogenblik druk gewerkt. Dan wordt van de ethnografische verzameling ingezonden een collectie houtsnijwerk van Java en Bali en een collectie wapens. Voorts eenige mooie specimina van gouden edelsmeedwerk uit de kostbaarheden van de schatkamer in het museum. Dan zullen te Parijs geëxposeerd worden typische voorbeelden van de houtsculptuur der meer primitieve volksstammen van den Archipel, een collectie koperwerk van Borneo en Java en zilverwerk uit de Maleische landen.

Men wil door deze inzending op de tentoonstelling te Parijs een zoo volledig mogelijk beeld geven van de cultuur der volkeren van den N.I. Archipel in het heden en het verleden.

De directie van het Genootschap heeft den eisch gesteld dat het vervoer heen en terug naar Parijs met de uiterste zorg geschieden zal, en dat te Parijs de inzending goed bewaakt zal worden. Deze eisch is te begrijpen, wanneer men bedenkt welke groote waarde alleen de voorwerpen uit de schatkamer vertegenwoordigen.

Daarom wenscht de directie ook dat de conservator van de ethnografische verzameling, de heer C. C. F. M. le Roux, de zending vergezelt en dat hij gedurende den duur van de Tentoonstelling te Parijs blijft.

De collectie zal waarschijnlijk in Februari verzonden worden.

***

„La Dépêche Coloniale", een aardige foto brengende, waarop wij zien een kiek van Nederlandsch Indië's groot paviljoen op het tentoonstellingsterrein te Vincennes en een tweetal kleinere paviljoens, teekent daarbij aan dat Nederland's koloniale rijk „schitterend vertegenwoordigd zal zijn." Waarna het blad besluit:

„De aanwezigheid van Insulinde op de tentoonstelling van 1931 is voor ons, Franschen, van groot belang indien men in aanmerking neemt dat onze buren te Batavia op het gebied van koloniale politiek en van Inlanderspolitiek een eeuwenoude ondervinding bezitten waaraan wij op gelukkige wijze een voorbeeld kunnen nemen. Het is raadzaam om waar en wanneer mogelijk hun methoden betreffende bestuur en groot-cultures na te volgen".

Tot zoover „La Dépêche Coloniale", van welker huldigende woorden wij met het „Alg. Hdlsbl., dat ze vertaalde, met instemming gewag maken.

Van Week tot Week.

Van Dinsdag 9 tot Maandag 15 September.

Enkele bladen op Java hadden het denkbeeld opgeworpen van de vorming van een vrijwillige verkeerspolitie — bestaande uit automobilisten —, teneinde op de goedkoopst mogelijke wijze paal en perk te stellen aan de terreur op de wegen. Deze actie heeft thans weerklank gevonden bij de Soekaboemische en Rubberplanters-Vereeniging, waarvan het bestuur zich in een rekest tot den provincialen raad van West-Java heeft gewend, om het college te verzoeken tot instelling van een vrijwillige autobrigade over te gaan. Voor medewerking stelt de Soekaboemische zich bij voorbaat beschikbaar.

Aan den regent van Pasoeroean, Raden Mas Toemenggoeng Pandji Dartosoegondo, is wegens lichamelijke ongeschiktheid eervol ontslag verleend.

De Australische vlieger-Cunningham die begin Augustus uit Australië vertrok voor een vlucht naar Engeland en 6 Augustus een landing maakte bij Boleng, op Flores, is 9 dezer te Soerabaja uit Bimo en den 11en d. a. v. te Batavia aangekomen.

Mr. J. Luyten droeg op 12 September het voorzitterschap van de Vorstenlandsche Landbouwvereeniging over aan jhr. mr. C. H. V. de Villeneuve en nam op 14 September het voorzitterschap van het Alg. Syndicaat van Suikerfabrikanten over van mr. H. Jelgerhuis Swildens.

Blijkens het Jaarverslag van het IJkwezen, vindt het metrieke stelsel al meer en meer ingang in inheemsche kringen. Engeland en Amerika kunnen hieraan een voorbeeld nemen.

Naar Boven-Digoel zijn 60.000 K.G. afvalproducten en residu gezonden, om de muskietlarven in de poelen en plassen onschadelijk te maken.

Omtrent den brand in de Chineesche wijk te Pontianak valt nog te vermelden, dat de geheele houten passar, op eenige blokken na, werd vernield. Ook het kantoor van de Società Commissionaria di Esportazione e di Importazione en de Favorietbioscoop zijn verbrand. Bestuur, militairen en burgers trachtten 't vuur te stuiten. Driehonderd pintoe's (winkelhuizen) zijn verbrand. De schade

wordt geschat op ƒ 4.000.000. Men vermoedt kwaadwilligheid.

Een Amerikaan, die in relatie staat met de Pan American Petroleum Cy. op Aruba, heeft bij den gouverneur van Curaçao een aanvrage ingediend voor een concessie voor een vliegdienst tusschen Aruba en Curaçao en Aruba en Maracaibo. Met temeer spanning zien wij het rapport tegemoet van de studiecommissie der K. L. M. en tot welke resultaten dat leiden zal.

In antwoord op de vraag van het Volksraadslid Teukoe Nja Arif (P. E. B.) naar aanleiding van de benoeming van Christelijk regent te Probolinggo, een zuiver Mohammedaansche streek, verklaart de regeering dat zij zich ernstig rekenschap gaf van de mogelijke bezwaren, ook ten aanzien van het toezicht op de priesterrechtspraak, het beheer der moskeekassen, het aanstellen en ontslaan van moskee-beambten en het inlandsch onderwijs, doch dat zij tot de slotsom kwam dat die bezwaren, voorzoover zij zich mochten voordoen, in de practijk op eenvoudige wijze kunnen worden opgelost.

Tot directeur van de Bestuursschool is benoemd mr. C. W. A. Abbenhuis.

In de vlak nabij Soerabaja gelegen desa Roengkoet is een zeer hevige malaria-explosie opgetreden, Honderden personen zijn daar door de ziekte aangetast.

Op den dag van het 25-jarig bestaan der Javanenkolonisatie in Gedongtataän in de Lampongs, is van de inwoners een telegrafische dankbetuiging ontvangen voor den door het gouvernement verleenden steun.

Sedert 9 dezer woedt in het Tenggergebergte een zeer hevige boschbrand. Van een hoogte van 2000 meter komt het vuur langzaam afzakken. Volgens taxatie van den dienst van het boschwezen waren Donderdagochtend reeds 550 H.A. verbrand, hoofdzakelijk tjemara-bosschen. Het vuur kan onmogelijk bedwongen worden alvorens circa 1000 H.A. verbrand zullen zijn.

De assistent-wenana (Inlandsch onderdistrictshoofd) van Soemenep deed met de veldpolitie een inval in een speelhol. De daarin aanwezige spelers vielen den assistent-wedana met arits (grasmessen) aan, waarop deze vijf revolverschoten loste. Drie der aanvallers werden gedood en twee zwaar gewond.

Op de algem. verg. v. d. Malangsche Landbouw Ver. besprak res. Kool de malaise onder de bevolking op de ondernemingen. Hij meende, dat speciaal toezicht op de prijzen der voedingsmiddelen noodig was. De houders van warongs op de ondernemingen moesten worden gedwongen zooveel mogelijk normale prijzen te berekenen, bijv. door de voor hen bestemde levensmiddelen met de ledig terugkeerende vrachtauto's van de ondernemingen tegen geringe vergoeding mee te nemen.

De voorzitter der Malangsche Landbouwver., de heer Zuyderhoff, achtte deze suggestie zeer belangrijk en memoreerde, dat de vermoedelijke (Lands-) inkomsten in 1930 ƒ 60.000.000 à ƒ 80.000.000 minder zullen zijn dan in 1929, zoodat de regeering thans inziet, dat men begin 1931 voor een absolute kracht zal staan.

Sedert het bekende memorandum van Sir Eric Geddes, den voorzitter der Dunlop Rubber Cy., worden van Engelsche zijde ook andere instemmingen vernomen met de afwijzende houding der Gouvernementen van Ned. Oost Indië en Malakka, om door overheidsmaatregelen, hoofdzakelijk tegen inheemsche producenten, de restrictie van rubberproductie te bevorderen. Naar hun oordeel moet de wet van vraag en aanbod vrijen loop gelaten worden, ook in het werkelijke belang der Europeesche groot-producenten.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

—o—

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Het 2e Intern. Congres voor Volkskunst.

Zooals onze trouwe lezers zich zullen herinneren, heeft twee jaar geleden te Praag voor het eerst een Wereldcongres voor Volkskunst plaats gehad; op aanstichting van den Volkenbond door diens *„Commission Internationale des Arts populaires"* — bij verkorting C. I. A. P. genoemd — tot stand gebracht, onder daadwerkelijken steun van den Vrouwenraad met zijn vele vertakkingen over bijna alle landen der wereld.

In verband met de feesten ter eere van België's honderdjarige onafhankelijkheid werd thans, van 28 Augustus j.l. tot 7 dezer, het 2e Congres gehouden, beurtelings eenige dagen te Antwerpen, Luik en Brussel, hetgeen natuurlijk met veel afwisseling gepaard ging, wat echter aan de eenheid van het geheel wel eenigen afbreuk deed, al stond het ook in het teeken der algemeene volksfeesten, voornamelijk van zang en dans.

„Het Vaderland" schreef dezer dagen reeds, dat de lezingen en demonstraties der Nederlandsche en Nederlandsch-Indische congressisten zeer bizonder de aandacht hebben getrokken en releveerde o.a. het volgende:

> „De Nederlandsch-Indische delegatie bestond uit vier door den minister van Koloniën benoemde regeeringsgedelegeerden, onder voorzitterschap van den heer P. A. J. Moojen, terwijl mede als leden benoemd werden mevr. douairière jhr. O. J. B. van Beresteyn, geb. Tromp, presidente van „Boeatan" en de heeren Raden Mas Noto Soeroto en Raden Adipati Ario Soejono, oud-regent van Pasoeroean.
>
> „In tegenstelling hiermede, heeft de Nederlandsche regeering, op advies van mgr. prof. dr. J. Schrijnen, slechts twee gedelegeerden voor het Antwerpsche congres benoemd en wel hem en den heer A. van Erven Dorens. Beiden waren echter door ongesteldheid verhinderd het congres te Antwerpen bij te wonen. Prof. Schrijnen heeft toen verzuimd de regeering te adviseeren een of meer plaatsvervangers aan te wijzen, zoodat Nederland op het Antwerpsche Congres niet officieel vertegenwoordigd is geweest en de Nederlandsche regeering dus niet kennis heeft kunnen nemen van het vele en belangrijke, dat daar op internationaal volkskunstgebied ter sprake is gebracht.
>
> „Eerst in de *Séance de Clôture* te Brussel heeft onze regeeringsgedelegeerde het woord kunnen voeren, zoodat Nederland — althans officieel — zich buiten iedere wetenschappelijke gedachtenwisseling heeft gehouden.
>
> „De Nederlandsch-Indische regeering heeft, zoowel in financieel als moreel opzicht aan het Moederland een voorbeeld gegeven. Dank zij haar finantieelen steun was het mogelijk op Zondag 31 Augustus in het groote feestgebouw der Antwerpsche wereldtentoonstelling een Indischen dansavond te organiseeren[1]) die bijgewoond werd door een internationaal publiek van meer dan 2000 personen en die zoowel voor de Indische regeeringsdelegatie, als voor de uitvoerende kunstenaars, een welverdiend en overweldigend succes is geweest. Het was voor het overzeesche Nederland een schitterende propaganda."

De Nederlandsch-Indische gedelegeerden hebben zich ditmaal onthouden van voordrachten over volkskunst, hetgeen goed gezien was, daar deze te midden der overal heerschende feestdrukte toch niet tot hun recht zouden zijn gekomen, te meer daar gedurende zittingen van het congres in de bovenzaal van het feestgebouw der Antwerpsche tentoonstelling zulk een tropische hitte heerschte, dat het bezoek met den dag afnam.

Daarbuiten werden echter door de congressisten onderling, ook bij de verschillende leerrijke excursies in den omtrek, veel van gedachten gewisseld, hetgeen zeker op den duur ook in het belang van de Indonesische volkskunst goede vruchten kan afwerpen. Jammer, dat van geen der andere landen de koloniën vertegenwoordigd waren. Het is zeer te hopen, dat dit in den vervolge wel het geval moge zijn, ook om het trekken van onderlinge vergelijkingen op dit gebied beter mogelijk te maken. Toch valt er altijd van de ten congresse uitgebrachte rapporten ook voor Indië veel te leeren, daar de volkskunst, in hare verschillende uitingen, over de geheele wereld immers zoovele punten van overeenkomst vertoont.

Zoo was o.a. bizonder interessant hetgeen de Japansche afgevaardigde, de heer *Junzo Sato*, secretaris van de „intern. commissie voor intellectueele samenwerking" te Tokio, over de volksfeesten van zijn land vertelde, toegelicht met vele foto's, waarbij hij niet alleen de gebruikelijke kleedij vertoonde, maar ook de muziek weergaf door zeer verdienstelijk een bamboe-fluit te bespelen, veel gelijkend op de Javaansche *Soeling*, alleen dubbel zoo dik van omvang en uit twee aaneensluitende stukken bestaande, welke na gebruik ieder afzonderlijk, op Japansche wijze in, een zijden zakje werden geborgen. Het viel ons op, dat een der feestkimono's met enkele sierlijke witte motieven op een indigo veld gebatikt was, blijkbaar volgens hetzelfde procédé als op Java. Ook voorstellingen op de foto's van volksdansen, uitgevoerd, zooals werd toegelicht, ter verdrijving van booze geesten, vertoonden veel overeenkomst met die van den Indischen archipel. Zeer belangwekkend zou het zijn vergelijkende studies hierover te maken en o.a. samen te werken tot het behoud dezer zoo zinvolle uitingen van den volksgeest in de daarvoor geëigende omgevingen.

Om echter zulke besprekingen doeltreffend te doen zijn, zouden deze congressen beter voorbereid moeten worden, zóó dat lang te voren over één speciaal onderwerp, ter bestudeering aangewezen, in ieder land door een deskundige een verslag werd geschreven, dat eenige maanden vóór de samenkomst aan alle leden ter lezing werd gezonden. Op het congres zelf zou dan, nadat een korte samenvatting er van werd uitgebracht, door de aanwezige belangstellenden daarover rijpelijk van gedachten gewisseld kunnen worden, ten algemeenen bate. Een motie in deze richting werd door den heer *Moojen* ingediend en met algemeene stemmen aangenomen.

Vooral voor Indië zou een dergelijke voorbereiding van veel nut kunnen zijn, o.a. met het oog op het volgende Congres, dat in 1934 te Bern zal worden gehouden en waaraan een internationale tentoonstelling van volkskunst zal worden verbonden.

Hoe belangwekkend en doelmatig leerzaam zou het kunnen zijn, als bij die gelegenheid b.v. de weefkunst, welke toch over alle landen verspreid is, en nog beoefend wordt, als punt van bespreking zou worden gekozen, waarbij dan tegelijk de verschillende weefsels met hunne onderscheiden versiersels, van de vroegste tijden af, tot op de hedendaagsche, konden worden getoond en vergeleken, niet alleen ter onderlinge waardeering van elkanders kunst, maar ook tot het beramen van de juiste middelen ter aanmoediging en bevordering dezer volkskunst, ieder in haar eigen karakter en volksgeest.

Onder de leerrijke excursies behoorden ook de bezoeken, onder deskundig geleide, aan de landelijke verzamelingen van volkskunst te Antwerpen en te Luik, alsmede aan het uitnemende Congo-Museum te Tervuren bij Brussel, waar de prachtige negerkunst ons aller warme bewondering opwekte. Deze bewondering moet echter leiden, niet alleen tot studie-verzamelingen en dan tot wegsluitingen dezer kunstuitingen, als in een graf — hoe meer dood hoe interessanter! — doch integendeel tevens tot het levendig houden van de beoefening dier kunst bij de betreffende volkeren. Met recht werd er gedurende het congres telkens met nadruk op gewezen, hoe ook deze onderlinge waardeering en bevordering van elkanders volkskunst een der wegen is, die tot den zoo noodigen wereldvrede kan leiden.

Er werd ook besloten om de congressen, ter wille juist dezer bestudeering, niet te spoedig op elkander te doen volgen, vandaar dit tijdsverloop van vier jaren, alvorens te Bern weder een samenkomst zal zijn. In dien tusschentijd zullen er echter minstens jaarlijks samenkomsten zijn van het Algemeen Bestuur[2]), met belangstellende deskundigen. Aan hen dus de taak om zoo spoedig mogelijk tot een goede regeling van zaken te geraken!

[1]) De Javaansche kunstenaar Raden Mas Jodjana en de bekende danseres Srija Thitta hebben hunne, ook hier te lande zoo zeer gewaardeerde, dansen uitgevoerd.

[2]) Bij de Bestuursverkiezing in de sluitingszitting van het Congres in het *Palais des Academies* te Brussel zijn op voorstel van Hongarije, de drie aftredende landen Duitschland, Nederland en Frankrijk en bloc bij acclamatie herkozen, zoodat ook Nederland zijn plaats in het bureau der C. I. A. P. mocht blijven behouden.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Gouverner, c'est prévoir.

De Ned.-Indische begrooting wees in 1913 een bedrag aan van ongeveer *f* 300 millioen, tegen de laatste jaren van ongeveer *f* 700 à 800 millioen. Waar het bedrijfsleven, de bron van alle heffingen, langzaam maar zeker tot het voor-oorlogsche peil teruggaat, zal het voor ons Gouvernement de groote puzzle zijn, hoe in de toekomst een dergelijk budget te kunnen handhaven. De Regeeringsgemachtigde voor Financiën verklaarde in den Volksraad voor het jaar 1931 niet pessimist te zijn, doch het *Soer. Hbl.* (9/8, 3de bl. „Effecten") is van oordeel, dat 1931 een nog slechter financieel jaar voor het Gouvernement zal zijn. Over 1930 worden nog tal van bedragen ontvangen over het niet ongunstige jaar 1929, terwijl wij over 1930 mogen aannemen, dat het gros der bedrijven niet alleen geen winst maakt, doch zelfs verliezen lijdt. Reeds nu loopen de ontvangsten van het Gouvernement beduidend terug. De financieele positie van het Gouvernement opent geen aangename perspectieven voor het Europeesche element in Indië, want dit is ten slotte de eenige categorie, op wie de belastingschroef nog iets vaster kan worden aangedraaid. Van Kromo is niet veel te halen. *In de komende jaren heeft Indië als opperbestuurder iemand noodig van buitengewone practische economische bekwaamheid,* wil de zaak er niet spaak loopen. Waar het goudvraagstuk een van de factoren is van de sterke prijsdaling der laatste jaren, doch dat vraagstuk eerst na 1935 meer accuut zal worden — wijl dan de productie zeer beduidend zal teruglooopen, dus hoogstwaarschijnlijk de groote misère nog in een vrij ver verwijderde toekomst ligt — zoo is het duidelijk, dat in Indië iemand noodig is, die met zijn blik minstens tien jaren vooruit in de toekomst ziet. Gouverner, c'est prévoir.

De *Deli Crt.* schrijft over „Sombere cijfers" (12/8) en „Ineenstorting der Prijzen" (12/8, 4de bl. Prof. G. Cassel), het *Soer. Hbl.* over „Econ. en soc. aangel." (4/8), *De Loc.* over „Suiker-zaken" (8/8, blz. 5) en „De Jaarvergadering van den Ondernemersbond" (9/8, blz. 19, Ir. W. F. Staargaard).

Koloniaal beleid.

De *Deli Crt.* (11/8, 4de bl.) vestigt de aandacht op een artikel van Julien Maigret in „Le Monde Colonial Illustré", onder den titel van „Onder welke voorwaarden zullen wij onze koloniën behouden en ontwikkelen?" De Europeesche kolonisatie maakt een critieke periode door. Een misdadige coalitie groepeert tegenover haar de ontkenners van elke vaderlandsidee. Vrijwel overal ter wereld verzetten de gekleurde rassen zich tegen de Westersche beschaving. *China* kookt al verscheidene jaren, en wanneer het zijn eenheid terug vindt, zal deze gericht zijn tegen het Westen. *De Hollanders hebben de opstandige bewegingen op Java en Sumatra onderdrukt, zonder de opstandkiemen uit te roeien.* De Inheemschen van *Columbia, Bolivia* en *Peru* leven op „hooge temperatuur", dank zij opruiers, verbonden aan de wereldrevolutie-instituten te Moskou. *Br.-Indië* is in verzet gekomen tegen de Engelsche wet. *Egypte* organiseert zich ter verkrijging van zijn onafhankelijkheid. De negers van *de Kaap* en *Natal* protesteeren tegen diverse Regeeringsmaatregelen van de Z. Afrik. Unie. De *Philippijnen* koesteren onafhankelijkheidsaspiraties. Ook *de Fransche Koloniën* zijn betrokken in den nieuwen zielstoestand, welke zich over de gansche wereld openbaart, hier door complotten, daar door opruiende optochten, elders weer door moorden. *Europa* heeft dat prestige verloren, dat het gedurende een eeuw in staat heeft gesteld eerbied af te dwingen, een volkomen normaal prestige, steunend op een superioriteit van bewapening en organisatie. Wij hebben ons gehaast aan de rassen, die wij een onmisbare opvoeding gaven, tevens de middelen te verschaffen zich hiervan vrij te maken. Bovendien hebben de wereldoorlog en de hegemonie van het internationale kapitaal aan de intellectueelen argumenten in handen gegeven om de moreele rechtvaardiging der Europeesche dominatie te bestrijden. Sinds den wereldoorlog heeft Europa dat *prestige van superieure moraliteit* verloren, waarop het steunde om zijn wet aan de wereld op te leggen. De schrijver eindigt met den eisch, dat wij dat prestige moeten herstellen. Laten wij zorgen, dat wij alle reden hebben de superioriteit op te eischen van onze beschaving en het recht deze toe te passen en op te leggen!

Aandacht verdienen: *De Loc.* (4 en 8/8 „Genève's conferentie"; 6/8, blz. 30 „De Mandaten-Commissie", Mr. J. Limburg), het *Bat. Nwsbl.* (9/8, 3de bl. „Het 16de Congres der Bolsjewistische partij", Dr. B. R.) en *De Sum. Post* (13/8 „Aanteekeningen", over Rassenwaan).

De Regeering en de Vaderlandsche Club (Vervolg).

In den Volksraad verklaarde de Regeeringsgemachtigde o.m.: „Met een stellig en onomwonden antwoord heeft de Regeering mede beoogd, *de Vaderlandsche Club* er op te wijzen, in welken zin deze vereeniging haar optreden, ook in haar eigen belang, heeft te wijzigen. De motie van zijn organisatie, welke de heer Fruin, als repliek op het antwoord der Regeering, gisteren in deze zaal heeft voorgelezen; het geheele verloop van de vergadering waarin die motie werd aangenomen, doen haar hopen *dat de aanmaning der Regeering ter harte is genomen*". Deze zinsnede en inzonderheid het onderstreepte slot noopte *De Loc.* (4/8, blz. 3 „Verhoudingen") tot een bespreking, want aldus is de zaak h.i. in een verkeerd licht gesteld. De motie en het verloop der vergadering te Jogja mogen niet begrepen worden als een bewijs „dat een aanmaning ter harte is genomen". De motie, die juiste en waardige houding, dat beheerschte antwoord, die in rustig zelfvertrouwen opgestelde beginselverklaring zijn niet het gevolg van de regeeringsverklaring. Het gunstige verloop dier vergadering en de gezonde ontwikkeling van het streven der Vaderlandsche Club zijn niet door de regeeringsverklaring, maar ondanks die verklaring tot stand gekomen.

Het *Bat. Nwsbl.* (6 t.m. 12/8) geeft Verslagen van de zittingen van den Volksraad; *De Loc.* (1/8, blz. 23) citeert enkele persstemmen over het regeeringsantwoord betr. de V. C.; *De Sum. Post* weerlegt in haar Aanteekeningen" (15/8) een beschouwing van mr. Fruin.

De werkloosheid op Java.

In 1929 bedroeg het aantal Europeesche werkzoekenden te Batavia: 899 mannen en 351 vrouwen. Over geheel Java bedroeg het aantal werkzoekenden bij de Arbeidsbeurzen: 4.832 mannen en 1443 vrouwen. Het aantal *Inlandsche* werkzoekenden op Java bedroeg: 11.127 mannen en 601 vrouwen. *Chineezen* geven zich bijna niet bij de Arbeidsbeurzen op. Waar *Inlandsche* klerken, schrijvers en typisten bijna geen werk kunnen vinden, zien de handarbeiders steeds grooter mogelijkheden voor zich; velen worden bankwerker, smid, auto-reparateur, enz. Voor deze groep Inlanders zijn de plaatsingsmogelijkheden veel grooter. Ook voor het vak van metselaar, timmerman en meubelmaker is onder de Inheemsche bevolking een toenemende animo te constateeren. Het gevolg is, dat de Europeesche bankwerkers en reparateurs door de Inlanders worden verdrongen. De cultures bieden minder mogelijkheden voor Europeesche geëmployeerden, terwijl de mogelijkheden voor de Inlandsche cultuuremployé's grooter worden. Dit verdringen moet geheel worden toegeschreven aan het feit, dat de Inlandsche employé's lager salaris vragen. Dat hun werk van minder waarde zou wezen, acht de *Deli Crt.* (12/8, 2de bl.) niet waarschijnlijk, daar een ondernemer liever een duurdere kracht zou nemen dan voor het feit geplaatst te worden dat zijn tuinen bedorven worden. Vooral de Soendaneezen zijn uitstekend geschikt voor het werk in de cultures.

Het *Bat. Nwsbl.* (9/8 „De Indo in de Cultures", O.) wijt den tragischen dood van den heer H. C. Bellink te Poerwodadi voor een niet gering deel aan het optreden van het slachtoffer zelf jegens zijn werkvolk; het *Soer. Hbl.* (5/8, 2de bl. „Aanvaller neergeschoten") bepleit een vlotter afgifte van vuurwapen-vergunningen.

Het Herordeningsplan.

Bij den Volksraad is ingekomen een nota betreffende *de herordening van het Lager Onderwijs.* Volgens het *Bat. Nwsbl.* (9/8) wordt het geheele onderwijs voor de *Chineezen* en de *Inlanders* tot het volgende eenvoudige schema herleid: Naast de Nederlandsche Lagere School is er één „*Algemeene Lagere School*", bestaande: *1.* uit een driejarigen onderbouw, die twee afdeelingen kent, n.l. een afdeeling *A,* die een afgerond elementair lager onderwijs geeft met de in het betrokken milieu gangbare Inheemsche taal als voertaal; en een afdeeling *B,* die hetzelfde leerplan heeft, behoudens dat er bovendien Nederlandsch als leervak wordt onderwezen; *2.* uit een bovenbouw, die eveneens twee afdeelingen telt, t. w. een twee- à vierjarige locaal-gedifferentieerde afdeeling *A,* die op de eischen van de practijk gericht, aan de plaatselijke behoeften aangepast eindonderwijs geeft, waarop ook het Nederlandsch als leervak kan worden onderwezen; alsmede een vierjarige afdeeling *B,* die concordantie-onderwijs geeft en tot het Mulo voert. Hiermede is een eenvoudige systematiek van het geheele lager onderwijs verkregen, waarop de onderwijs-wetgeving kan voortbouwen. Er kunnen afzonderlijke, algemeene lagere scholen zijn voor Chineezen, voor Inlanders, voor Arabieren, maar ook b.v. voor meisjes, naast de gemengde scholen; ook de z.g. „speciale scholen" kunnen behouden blijven in het algemeen schema van de algemeene lagere school.

De *Deli Crt.* (14/8) bespreekt „De overschatting van het Onderwijs", *De Loc.* (2/8, blz. 30) „De Toeloop van aspirant-onderwijzers", het *Soer. Hbl.* (22/7, 2de bl.) „Schoolzaken, M. O."

De aanbouw van een derden kruiser.

Het nieuwe vlootplan van den Minister van Defensie brengt voor Ned.-Indië mee den *aanbouw van een derden kruiser, meerdere jagers, onderzeeërs* en *ander materiaal.* N. h. i. van *De Loc.* (5 en 6/8 „Vlootramp" en „Marine") is het vlootplan ondeugdelijk, omdat het den kruiserbouw vooropstelt; ondeugdelijk is de raming, omdat die gesteld is op *f* 13 millioen; ondeugdelijk is de toelichting, omdat zij het werkelijk motief verzwijgt en op technische bezwaren zelfs uit den eigen marinekring niet ingaat. Juist zou het zijn met een of meer jagers en duikbooten te beginnen, omdat de kruiserbouw het langst zal duren en het meeste geld kost, omdat door de omkeering der volgorde vlootversterking eerder verkregen wordt, en omdat de ervaring bij den *brand op de „Sumatra"* opnieuw bewees hoe één kruiser door zijn aantastbaarheid een geringer versterking vormt dan eenige jagers en onderzeeërs. Men mag bij een kleine vloot het zwaartepunt niet leggen in enkele grootere schepen; men moet de sterkte zoeken in een grooter aantal mobiele en kleinere schepen. Men weet nog niet hoe de brand op de „Sumatra" ontstond, nog minder hoe het vuur zich zoo snel kon verbreiden. Men weet alleen, dat reeds een kwartier nadat een kleine brand gemeld werd, het schip volkomen hulpeloos was, dat het geheele electrische systeem, de bediening der kanonnen daarbij inbegrepen, bij een beperkte brand al aanstonds bezweek — doch thans kan zeker niet worden gezegd in hoeverre dit aan de constructie is te wijten. Doch wel weet men zeker, dat een kruiser betrekkelijk spoedig buiten gevecht gesteld wordt en dat daarmede *de geheele gevechtswaarde der vloot* zeer aantastbaar wordt, terwijl deze aantastbaarheid geringer zou zijn indien men de sterkte over een grooter aantal kleine eenheden verdeelde.

Wij verwijzen naar *De Loc.* (5/8, blz. 18 „De Tweede Kamer over de Vlootvoorstellen", 31/7, blz. 9 en 21 „Brand op de Sumatra") en de *Java-Bode* (4/8 „Kostenverdeeling der Zeemacht").

Saigon-radio.

Saigon-radio beschikt over een zeer krachtigen golf, die — volgens de *Deli Crt.* (13/8) — te Medan, op een afstand ongeveer gelijk aan die van Batavia, krachtiger doorkomt dan een der Ned.-Indische stations. Dit omroepstation is in den laatsten tijd een bron van genoegen voor menig luisteraar in Ned.-Indië en bovendien geeft het een goede les in het Fransch; het orkest beschikt over goede solisten. Ook Gr.-Brittannië is bezig zich een plaats te veroveren onder de luisteraars, terwijl de Phohi in Nederland tot zwijgen verplicht is.

De *Java-Bode* bevat artikelen over „Het lot van den Phohizender" (6/8) en „De Radio-omroep in Ned.-Indië" (7, 8 en 11/8).

Een boterfabriek. Imkerijen.

De heer G. J. Meijer, sedert 17 jaren eigenaar van de N.V. Olie- en Boengkil-fabriek Bandjaran nam in April j.l. het initiatief tot oprichting der vennootschap Java-Margarinefabrieken te Kediri. Aangezien de fabrieken zich ten doel stellen haar markt te zoeken op Java en de Buitengewesten met hunne Mohamme-

daansche bevolking, en vervolgens in landen, waar de samenstelling van het product van zeer grooten invloed is op de verkoopbaarheid, zullen alleen plantaardige vetten verwerkt worden, waardoor het afzetgebied haast onbegrensd mag worden genoemd. *(Deli Crt.* 12/8).

Het *Soer. Hbl.* (17/7, 3de bl. „Malang") vertelt van de *imkerij* van den heer Kutsche te Nongkodjadjar. Het *Bat. Nwsbl.* (8/8 „Imkerijen", A. Tolk) weet nu mede te deelen, dat het Gouvernement een Inlandschen adjunct-landbouwconsulent naar Nongkodjadjar gezonden heeft; de kasten zijn voor de bevolking weinig bruikbaar; voor een Inlander zijn zij te moeilijk in behandeling. De imkerij wordt op Java reeds lang ook door Europeanen beoefend en het zou zeker zijn nut hebben de ervaringen te weten te komen.

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

Volgens de redactie van de *Sedio Tomo* van 21 Juni was de politieke paragraaf uit de rede van den Landvoogd gelijk aan de Regeeringsverklaring van 10 Januari. Men heeft vergeefs op een nieuwen klank en een nieuw beleid gewacht. De vermaningen van de Regeering zijn Haar zaken zelf, maar de Indonesiërs, die gelijk de overheid naar openbare rust en vrede streven, vreezen dat de waarschuwingen door de lagere Regeeringsorganen als een verbod zullen worden opgevat. Aan het beleid der Regeering wordt overgelaten dat zulk een misverstand niet zal voorkomen. De waarschuwende stem der Regeering aan de P. N. I.-leiders, die hun actie zullen voortzetten, is niet nieuw, men is daaraan gewend. Maar het publiek voelt zich teleurgesteld dat de preventieve hechtenis der leiders nog wordt gehandhaafd.

Het maandblad *Timboel* van Juni prijst den wd. Directeur van O. en E. omdat hij den moed gehad heeft om in deze tijden voor den dag te komen met een nota voor de oprichting van de litteraire faculteit. In verband hiermede bespreekt het blad het Inl. onderwijs. De H. I. S. moet voorloopig standenschool blijven. Eerst daarnaast moet de volks- en desaschool komen. Het middelbaar onderwijs noemt het blad weinig practisch en te intellectualistisch. Het blad wenscht dit onderwijs te zien als vakopleiding. Het acht het thans nog te Hollandsch. Er wordt op gewezen dat het onderwijs in alle takken cultureelen en niet economischen vooruitgang moet brengen. Dit geldt ook voor de nieuw op te richten faculteit. Universitair opgeleide krachten acht het blad wel noodzakelijk voor de A. M. S. en enkele landsdiensten, doch niet voor de Osvia en H. I. kweekeen normaalscholen.

De *Pewarta Deli* van 12 Juni vermeldt dat de echtgenooten van twee Inl. artsen te Medan bij de Deli Crt. haar beklag hebben gedaan over het optreden van den houder van het café-restaurant „de Uitkijk" te Belawan. Schrijver is van meening dat de Regeering eens op moet treden tegen dit vernederen van Indonesiërs, vooral waar het beschaafde en intellectueele menschen betreft. Hij betreurt het verder dat beide dames zich met hun klacht tot de Europ. pers hebben gewend inplaats van tot de Inheemsche.

In *„Onze Bode"* orgaan der Vereen. van Ambt. b. h. Inlandsch Bestuur, van Juni, wordt na een beschrijving van de huidige koelie-emigratie en de slechte toestanden op de kebons, gepleit voor de benoeming van een emigratie-wedana die tot taak zal hebben de bevolking in te lichten omtrent de kolonisatie en het nut daarvan en de kolonisten naar de plaats van bestemming te brengen. Regeeringssteun is hierbij vooral financieel, noodig. Voorts pleit schrijver voor strafkolonies, waarheen de misdadigers gebracht moeten worden, liefst met hun gezin. Door dwang kunnen zoodoende nieuwe gronden geopend worden. De desa's worden bevrijd van slechte elementen en de boeven krijgen een kans om weer bruikbare menschen te worden.

Naar aanleiding van het bezoek van de heeren Thamrin en Koesoemo Oetojo aan verschillende plaatsen op Sumatra, gaat de *Persatoean* van 18 Juni de redenen na waarom zij van Tapanoeli zoo weinig nota namen en dit gewest slechts voorbij trokken. In dit verband wordt een artikel in de Sinar Deli met instemming geciteerd, waarin als reden van het gemis aan belangstelling van bovengenoemde Volksraadsleden werd genoemd het feit, dat de Bataks zich steeds afzijdig hebben gehouden van de Indonesische volksbeweging. Deze slappe houding van de Bataks t.o.v. de nationalistische volksbeweging zou volgens de *Persatoean* het gevolg zijn van de opvoeding door menschen, die het Bataksche volk eeuwig willen overheerschen, waardoor de Bataks het vertrouwen in eigen kracht en kunnen gaandeweg verliezen en alleen vertrouwen schenken aan lieden in wien zij meerderen meenen te zien. Het feit dat er uit Tapanoeli geen enkele bijdrage voor het Nationaal Fonds is binnengekomen, terwijl van overal elders giften binnenvloeien, is een bewijs in welk een diepen slaap de ingezetenen van dat gewest zijn gedompeld.

Door de *Padoman* van 10 Juni wordt de aandacht van de nationale coöperators op het volgende gevestigd: Hij keurt het bestaan van provincialistische coöperatieve vereeniging af en bepleit het samengaan, in eenheidsvorm, van de coöperatieve vereenigingen in hun politieken arbeid. Er zou b.v. een „Kaoem coöperator Kebangsaän" kunnen worden in het leven geroepen. Aangezien de tegenwoordige nationalistische vereenigingen eveneens sociale werkzaamheden verrichten, kan dat eenheidslichaam die aangelegenheden ook in zijn arbeidssfeer betrekken, waarbij men moet weten te nemen en te geven.

Vooral het cultureel gedeelte late men over aan daartoe geëigende vereenigingen.

Onder het hoofd „Koloniale Politiek" zegt de redactie van de *Bintang Timoer* van 18 Juni naar aanleiding van een artikel in het Alg. Hbld., waarin hulde wordt gebracht aan Prof. Moresco's protest in den Volkenbond tegen de eischen en tendentieuze voorstellingen van Britsche arbeiders en gewaarschuwd wordt tegen Hadji Salim's anti-Nederlandsche houding: dat men dus „het bolwerk van het imperialisme" bedreigd ziet. Toen de heer Salim voor het eerst naar Genève ging, verwachtte men dat hij zich te pletter zou loopen tegen den muur van het imperialisme, doch nu beschouwt men hem als een gevaarlijk demagoog.

Een voorbeeld van de naieviteit van den kolonialen Europeaan ziet schrijver o.m. in de uitlating van ex-president Poincaré, door Aneta-Radio overgeseind, dat het toenemende succes van een rationeele kolonisatie Frankrijk voldoende recht geeft om te zeggen dat de door krachtige pogingen verkregen rechten aan niemand zullen worden afgestaan. „Natuurlijk, nietwaar, als je op een ander — hetzij langs wettelijken en menschelijken weg, hetzij op de wijze van den roofstaat — rechten hebt veroverd, dan zal je ze nooit afstaan, zelfs niet — als het je bestaan of „prestige" geldt — aan den rechthebbende."

Een voorbeeld van kinderachtigheid vindt schrijver verder in de uitlatingen van dr. A. R. Zimmermann in een artikel in de Loc., waarin hulde gebracht wordt aan het werk der scheepvaartmaatschappijen en o.a. gesproken wordt van de rechten aan de Nederlandsche natie nagelaten in den arbeid van vroegere geslachten, versterkt door dien van het huidige.

De redactie schampert dat men dus alles te danken heeft aan den Nederlander en dat het een vingerwijzing Gods geweest is dat de zegenrijke Westenwind het schip van Cornelis Houtman naar „de Oost" bracht. Anders zouden de Inlanders gebleven zijn wat ze waren, domme, vieze, schurftige „orangs", gebukt onder de ergste dwingelandij enz. enz..... Omdat meneer Jansen „den Inlander zoo lief heeft" dat hij hem niet aan de dwingelandij van eigen of andere (anders dan de Nederlandsche) regeeringen wil prijs geven. Omdat.... ja waarom? omdat meneer Jansen hier wil blijven.

De *Bintang Timoer* van 20 Juni vertelt wat de Europ. pers zegt over den detailverkoop van suiker door de suikerfabrieken en voegt er aan toe, dat uit de geste van deze fabrieken wat te leeren valt. De suikerlords weten te werken en middelen te bedenken voor de verhooging van het debiet. Als eenmaal de suiker veel verbruikt wordt door de Inlanders en de propaganda het overige gedaan heeft, zal de fabriek weer als van ouds kunnen werken en een speciale verkoopafdeeling hebben in een of andere handelsfirma. De vele door malaise tot nietsdoen gedoemde Inlandsche jongelieden zouden er een voorbeeld aan kunnen nemen, om zich te bevrijden uit hun moeilijke omstandigheden, zouden zij zich een arbeidsveld moeten scheppen. Schrijver laat de waarschuwing hooren, dat de inheemsche industrie zich moet moderniseeren, wil zij zoo al niet de buitenlandsche producenten verdringen, dan toch voorkomen dat zij zelve verdrongen wordt.

In hetzelfde blad zegt de redactie naar aanleiding van een beschouwing van „de Indische Post" over de moderne dansen en het onwelvoegelijke daarvan, dat dit een „kostelijke bekentenis" is, doch dat het onnoozele van het geval daarin ligt dat de I. P. schrijver het nog niet uitgesloten acht om het moreel overwicht hetwelk de Europeaan vroeger op den Inlander had, te behouden bij die zedelijke decadentie. Die schrijver weet niet eens, dat het niets nieuws is, of slechts een klein deel van wat men noemt Westersche overbeschaving. De Europeesche beschaving is rijk aan grootsche ideeën, doch die cultuur leeft niet in het volk doch slechts in boeken of in de verbeelding. Hij betwijfelt het of „meneer Jansen" die hierheen is overgewaaid, wel besef heeft van de essentie van de Westersche cultuur. „Het réveil van het Oosten brengt met zich mede een moreele nederlaag voor het Westen."

In antwoord op de vraag van hen „die het volk in slaap sussen", over welke middelen men toch beschikt om tot een „Indonesia Raja" (groot-Indonesië te komen), wijst een schrijver in *Bahagia* van 23 Juni op de eenheid der Indonesische jongelieden in de algemeene vereeniging Indonesia Moeda, die van de Indonesische padvinders in de K. B. I., der Indonesische vrouwen in de P. P. I. I. en van de Indonesische vaders in de P. P. P. K. I. Ook voor sociale doeleinden heeft men hier al de noodige vereenigingen opgericht, met name Moehammadijah, Taman Siswo, Studiefonds Darmo Woro, Onderlinge Levensverzekeringmaatschappij Boemipoetra, de Nationale Bank enz. Wat betreft wapens, hieraan ontbreekt het den Indonesiërs niet. Hiermede bedoelt schrijver geen bajonetten, mitrailleurs of kanonnen, maar het verlangen, en het streven van het volk naar algeheele vrijheid. De leider van Turkije, Kemal Pasja, verklaarde immers ook dat de waarde der troepen niet afhangt van de volledigheid der wapens, doch van de hoedanigheid der soldaten, die deze wapens moeten hanteeren. En nu, gezien de vooruitgang der nationale beweging en de geest onder de jongelieden hier te lande, gelooft schrijver dat het Indonesië niet aan overtuigde soldaten zal ontbreken voor het oprukken naar „Indonesia Raja".

In *Darmokondo* van 28 Juni wordt gezegd dat de neo-ethici in hun orgaan „De Stuw" een nieuwe stem hebben doen hooren, n.l. de wenschelijkheid betoogd om met het oog op de ontyoogding van Indonesië de Gouvernementeele en particuliere bedrijven langzamerhand te „verindianiseeren". Deze meening wordt door de Europeesche pers, overigens zeer begrijpelijk, afgekeurd. Volgens schrijver bestaat eenigszins reden om zich blij te maken dat er nog Europeanen bestaan die zulk een meening zijn toegedaan, doch men moet in aanmerking nemen dat, zoolang Indonesië nog onder een Hollandsch parlement staat, zoolang dus het zwaartepunt van het bestuur nog niet van Holland naar Indië is verplaatst, al zulke goede idealen onzin zijn.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redactie van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, Obrechtstraat 163, 's-Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Nr. 4 van 26 Juli: Bij het dertiende verslag der Arbeidsinspectie, door Deliaan („een verslag als dit dat, zonder aan zakelijkheid te kort te schieten, zijn kracht heeft gezocht in een eenvoudig neerschrijven van hetgeen afgeloopen jaar te rapporteeren valt, zonder de agressie ten opzichte van den werkgever die vroegere verslagen zoo vaak ontsierde, zonder innemen van een eenzijdig standpunt ten voordeele van een der partijen bij de door den dienst gecontroleerde arbeidsverhouding, kan slechts bijdragen, de goede verstandhouding tusschen den Dienst en de planters, die thans wordt geconstateerd, te versterken, zonder dat de Arbeidsinspectie van welk klein onderdeel van hare zelfstandigheid ook afstand doet, zonder dat er eenige sprake kan zijn van, naar zoo ten onrechte is beweerd, eenig capituleeren van dezen Overheidsdienst ten opzichte der grootcultures"). — Het winnen van katoenvezelstof uit rubberweefsel (de gepatenteerde uitvinding is van D. F. Wilhelmi te Heveadorp.) De conclusies zijn: I. Werkwijze voor het winnen van katoenvezelstof uit rubberweefsel, gekenmerkt doordat het rubberweefsel onder toepassing van waterspoeling, terwijl het door een aanvoerrichting wordt vastgehouden, wordt uiteengekamd of gerukt en vervolgens de vezels van het water worden gescheiden. 2. Werkwijze volgens conclusie I, waarbij het weefsel in verwarmden toestand wordt uiteengewerkt. 3. Inrichting voor het toepassen van de werkwijze volgens conclusie I, waarbij het water wordt toegevoerd door den wand van een trommel — of soortgelijk orgaan — die voorzien is van pennen, waarmede het weefsel uiteengerukt wordt. — Macadamia-noten (Australische noten, welker olie gelijkwaardig is aan de fijnste olijfolie en ook gebezigd kan worden voor de bereiding van prima zeepen en van boter). — De rubbercrisis (wij staan aan het begin van een debacle voor vele ondernemingen indien niet spoedig onder belanghebbenden tot overeenstemming wordt gekomen en maatregelen worden getroffen om het evenwicht te herstellen.) — Enkele wetenswaardigheden die niet algemeen bekend zullen zijn. Witte Mieren. — Invloed van het voorgewas op het optreden van slijmziekte, door dr. J. Kuyper. Stabiliseeren van Latex (uitvinding van de Rubber Latex Research Corporation te Boston).

Nr. 5 van 2 Aug.: Hosannah! (naar aanleiding van den nieuwen plantersbond, welke zal worden gesticht, nu het aantal instemmingsbetuigingen groot 600 is bereikt). — De opening van de nieuwe theefabriek op Pasir Junghuhn (de toespraken worden weergegeven van de heeren dr. Kerbosch, dr. Bernard en dr. Deuss.)— Donkere dagen in de rubber. — Rentabiliteit van Indische melkbedrijven, door W. A. Schrauwen (er is een positieve verandering ten goede te bespeuren, welke wordt toegeschreven aan de meerdere kennis, die eigenaars en beheerders zich omtrent het bedrijf eigen hebben gemaakt). — Een ander redmiddel (naar aanleiding van het artikel „Another Remedy" van Mercanth in de Straits Times). — Het productief maken van gronden. — Opening palmoliefabriek Dolok Sinoembah (van de H. V. A. op 20 Juli).

Algemeen weekblad voor Christendom en Cultuur

In nr. 45 van 5 Sept.: Wat Nederland voor Indië deed, door M. A. J. Kelling. — Onze Inlandsche bedienden, door L. Th. J. Wirth (de Soendaneesche stadsbedienden.)

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Filariasis onder de Papoea's aan den Boven-Digoel, door dr. H. de Rook. — Neusdiphterie, door dr. H. A. J. Laret. — Jaarverslag van het Militair Geneeskundig Laboratorium over het jaar 1929. — Over enkele waarschijnlijke physiologische verschillen tusschen Europeanen in de tropen en in Europa, door Prof. dr. W. Radsma (de nieuwe resultaten van metingen worden gegeven omtrent: (1) de lichaamstemperatuur bij den Europeaan in de tropen. (2) de intensiteit der ruststofwisseling. (3) de ademhaling in de tropen). — Voortleven van Anopheleslarven in vochtige aarde, door prof. dr. C. Bonne. — Meningitis simplex purilenta paratyphosa bij een zuigeling van 5 dagen, door W. J. J. Valk. — Typheuze galblaasperforatie, door Soegiri. — De pokkenliederen (Adjangan Sagala) in Mandar. Celebes, door dr. L. Kaiser.

De Hollandsche Revue.

van 1 Sept. nr. 17. De deelneming aan de wereldtentoonstelling voor koloniën, zeevaart en Vlaamsche kunst. Antwerpen 1930 (een overzicht).

Haagsch Maandblad

van Sept.: Nederlandsch Indië's dalende conjunctuur, door mr. D. J. Hulshoff Pol.

De Indische Culturen (Teysmannia)

Nr. 15 van 1 Aug.: De bescherming van jonge theestruiken op steile hellingen. — Nog een Rubberproduceerende plant. (Een uit Magdagascar ingevoerde struik blijkt tegen het Amerikaansche klimaat bestand te zijn en produceert rubber van de fijnste kwaliteit). — De Aloë als kamerplant. — Merkwaardige bekende en Indische planten in woord en beeld, door dr. Z. Kamerling (behandeld wordt de sagopalm). — Latexmeetemmers (bij besluit van 27 Juni 1930 zijn door het Dep. van Landb., Handel Nijverheid, de eischen vastgesteld). — Rupsenbestrijding in de tabak, door dr. J. Kuyper.

De Indische Gids

Sept. Politioneele Systematiek, Taakverdeeling en Organisatie, door D. H. Meijer. (Is naar onze meening, zegt de schrijver, derhalve wijziging van wetgeving ten nadeele van het bestuurscorps t.a.v. de politioneele bevelvoering ernstig te ontraden, het leggen van die leiding in handen van militair geschoolde beroepspolitieambtenaren zou desiderata van het legerbestuur doen herleven en zou niet voeren naar eene Volkspolitie, doch naar een Staatspolitie met militair karakter, wier optreden nimmer voldoening zou kunnen geven aan het denkende en loyale deel der ingezetenen). — Staatkundig beleid en bestuurszorg in N. I., door A. D. A. de Kat Angelino (tweede deel) door prof. dr. I. A. Nederburgh. — Uit het voorspel van den Java-Oorlog of Revolutionnaire Gedachten van een Europeaan vóór 100 Jaar, door H. J. Slechtenhorst. — Nederlandsche woorden in het Maleisch, door George Nypels (de schrijver heeft een groote verzameling vermaleischte woorden bijeengebracht, die uit het Nederlandsch in het Maleisch zijn overgegaan en omgekeerd ook Maleische woorden in het Nederlandsch. Men mag, zegt de schrijver, toch niet tot de conclusie komen dat het Maleisch als 't ware met Hollandsche en andere vreemde woorden doorspekt is. In verhouding is het aantal woorden niet talrijk en het Maleisch waarin zij plaats hebben gevonden, is zelf goed Maleisch gebleven. Er is in Indië niets te bespeuren van het vormen van een aparte taal. Zelfs daar waar het z.g. kazerne-Maleisch gesproken wordt, is dit toch niet tot een taalverschijnsel geworden van gelijken aard als het ontstaan van het Neger-Engelsch van Suriname, het Papiementsch van Curaçao, het Mulatten-Spaansch van Zuid-Amirika of van de Philippijnen, dan wel de nieuwe Boerentaal van Zuid-Afrika.

De vergelijking met de „nieuwe Boerentaal van Zuid-Afrika" ontgaat ons. Nieuw is deze allerminst en zij kan zeker niet op een lijn worden gesteld met Negerengelsch of Mulattenspaansch). — De Regeeringscommissies in N. I., door L. J. van Dijk (een vervolg op de lijst, opgenomen in de Ind. Gids van 1923, 1925, 1926 en 1928; 20 commissies zijn er sedert geboren).

De Indische Post

van 9 Aug. nr. 32: Om de Muzikale Opvoeding van Java. — De beren op Sumatra en Borneo.

De Indische Verlofganger

Uit nr. 5 van 5 Sept.: Indische Landvoogduniformen, door S. Kalff.

In- en Uitvoer

van 8 Sept. nr. 36.: De Surinaamsche Landbouw (stand der gewassen) door het Sur. Landbouwproefstation.

Inter-Ocean.

Het als steeds keurig verluchte nummer van Augustus opent met: British Malaya and the Netherlands East Indies, their Similarities and Divergencies, Part. III, door H. J. Bridge. — Mount Raoeng, door Paul Spies (een vulcaan in Oost-Java). — Jananese Music, door Emily Scott (met illustratiebijlage der muziekinstrumenten).

Koloniaal Tijdschrift

Septembernummer: Het coöperatiewezen in Britsch-Indië, door prof. dr. J. H. Boeke (voordracht op 20 Mei voor de studenten der Ned. Handelshoogeschool) — Staatsrecht van het Koninkrijk, door prof. C. van Vollenhoven.

(Een afzonderlijk staatsrecht van het Koninkrijk der Nederlanden, van den staat als geheel, in onderscheiding van een rijksstaatsrecht zal men inductief hebben op te diepen en af te lezen uit feitelijke rechtstoestanden van na 1813. De theorie heeft er zich tot 1900 niet, na 1900 amper mee ingelaten; noch de theorie der auteurs, noch de theorie van grondwets- of wetsbepalingen. De constructie is nog altijd aldus gehandhaafd, dat het staatsrecht van het Koninkrijk is: het gewone rijksstaatsrecht van rijk, provincies, gemeenten en waterschappen binnen Europa, met hier en daar een kapittel of een losse tirade over overzeesch territoir dat geen Nederland is, over onderdanen die geen Nederlanders zijn, en over de paar grondwetsartikelen, die niet tot regeerstelsel van het rijk raken).

Papoesche Problemen, door dr. E. J. Burger, (schrijver geeft den grondslag aan van een plan van welvaartspolitiek voor Nieuw Guinea). — Doelstelling in de Indische politiek, door dr. B. J. Haga (het geestelijk en stoffelijk welzijn van Indië en zijn bewoners als het primaire probleem). — Scheeve voorstelling, door mr. S. Cohen Fzn. (naar aanleiding van het Gids-artikel van prof. Van Vollenhoven: Bedreigd Indisch bezit).

Mededeelingen van „De Handelsvereeniging te Medan"

Nr. 14 van 1 Aug.: Verhooging automobielbelasting Cultuurraad (de belasting zal worden verdubbeld).

Mensch en Maatschappij

Sept. Overspel in den Indischen Archipel, door prof. dr. J. P. Kleyweg de Zwaan.

Pharmaceutisch Tijdschrift voor Ned.-Indië

van 1 Aug.: Eenige analyses van melk van Indische koeien, door dr. Th. W. J. van Marle. — Melk II. De osmotische compensatie, door dr. C. Blomberg. — Jaarverslag 1929 van het Scheikundig Laboratorium, door dr. M. Duyster. — Vergiftigheid van een waterig extract van bamboescheuten, door K. M. Garudacher.

Oedaya.

Koninginnenummer. Augustus: De waarde van de monarchie voor Indonesië, door C. Frans. — Een stem uit Madoera (R. Tjakraningrat) en een stem uit de Minahassa (R. Wenas). — Van kunst en kunstenaars. Eline Pisuisse. Een vriendin van Indonesië op reis naar Indonesië, door B. van Eysselsteyn.

Tectona

Augustus: Contractsculturen volgens het komplangan-systeem, door Th. Altona. — De afzet van djatidunningshout, door J. G. Westra (de opbrengsten uit de dunningen zijn sedert het begin van deze eeuw sterk vooruitgegaan en ook de inkomsten zijn sterk gestegen. De afzet heeft voornamelijk aan de Inlandsche bevolking plaats). — De opbrengst van djati-plantsoenen, door E. van der Laan. — Eenige historische gegevens over den bebosschingstoestand van het Diëngplateau, door ir. W. Zwart. — Over hydrologische en orologische waarnemingen, door dr. ir. A. Thorenaar.

De Tropische Natuur

Augustusafl. Over bladeren en bladgewrichten in de tropen, door dr. G. L. Funke. — Waarnemingsvermogen voor kleuren bij insecten, door Edw. Jacobson. — Iets over de oelar mati ikoer van den Atjeher of de tjinta manis van den Minangkabauer (de slang met doode staart, de zoete liefdesslang, om haar giftigheid gevreesd) door F. J. Nainggolan.

Tropisch Nederland

Afl. 10 van 8 Sept.: Plaatsbeschrijving. Koepang op Timor, door Zwerver. — Aruba, het goudeiland, (vervolg) door C. K. Kesler.

De West-Indische Gids

September: Op zoek naar de spin, door Lou Lichtveld (schrijver vond in een 500-tal odo's of zegswijzen de anansi (spin) slechts 3 malen genoemd. Hij noemt de rol, welke dieren in de Surinaamsche odo spelen). — De West en onze scheepvaart, door W. R. Menkman (voordracht op 11 Febr. van den Econ. Hist. leergang „West-Indië in Verleden en Heden") — Indianen van Zuid-Britsch Guiana, door J. F. Snelleman (bespreking van Walther E. Roth's Additional Studies of the Arts, Crafts and Customs of the Guiana Indians). — Brief van A. Kappler aan dr. H. ten Kate (uit Stuttgart, 22 April 1885. Kappler was de stichter van Albina aan de Marowyne en leefde van 1814—1887).

Suriname

In een artikel van Prof. Dr. W. Storm van Leeuwen in *„De Telegraaf"* van 5 September *„Jubileum van het Salvarsan"*, worden eenige regels gewijd aan het verrassend succes met Salvarsan behaald bij Framboesia (Jaws) in Suriname.

„Zelden zullen twee artsen zooveel plezier van een probeersel beleefd hebben als Flu en Koch daar in de West, want ze spoten, als ik het zoo mag uitdrukken, het geheele hospitaal leeg. En ik kan er aan toevoegen, dat iets dergelijks in tal van andere plaatsen in de tropen kort daarna plaats vond. Het groote framboesiehospitaal in Birma b.v. dat 1200 bedden bevatte, moest gesloten worden, directeur, artsen, verpleegsters, alles naar huis gestuurd, omdat er geen patiënten meer waren"...

„De „framboesia tropica", een ziekte in haar verschijnselen erger dan de syphilis, waaraan duizenden leden en waartegen geen geneesmiddel bestond, deze ziekte wordt genezen door één enkele salvarsan-injectie!"....

...„De salvarsanwerking bij framboesia, bij de rattenbeetziekte en bij de recurrens is wel therapia magna en is het resultaat van een gedachte opgekomen in het brein van één enkel man, uitgewerkt door dien éénen enkelen man, zij het met behulp van zijn medewerkers en met behulp der Hoechster fabriek. Dat is de reden dat ik het twintigjarig jubileum van het salvarsan belangrijk genoeg vind om het hier te herdenken."

***

Onlangs deelden wij het een en ander mede over het volksgeloof in Suriname, dat het sap van den „pommeroseboom", met de huid in aanraking komende, vlekken veroorzaakt, die overgaan in lepra.

„De West" van 8 Augustus komt op het onderwerp terug en schrijft dat de meeningen in Suriname verdeeld zijn over de vraag of het sap van dien boom nadeelig is voor den mensch.

„In medische kringen vond het onlangs over dit onderwerp opgenomen artikel van den heer Spong, geen waardeering. Een hunner verklaarde ons ronduit, dit artikel belachelijk te vinden"....

Het blad haalt dan een paar voorbeelden aan van menschen die de pommeroseboomen in hunne tuinen hebben laten weghakken uit vrees voor de gevaren aan dien boom verbonden.

„In plaats van die opvatting hooghartig voorbij te gaan — aldus het blad — zouden wij het verstandiger vinden als eens wetenschappelijk werd onderzocht, wat de ondergrond daarvan kan zijn."

Van menig ander volksgeloof in Suriname is een wetenschappelijk onderzoek dringend noodig.

***

In hetzelfde blad lezen wij:

„Blijkens telegrafisch bericht is het eerste schip met vrije Javaansche emigranten van Java naar Suriname vertrokken. Het wordt omstreeks 10 September te Paramaribo verwacht, met 150 gezinnen, in totaal 522 zielen.

Van hier keert het schip naar New-York terug, om dan opnieuw koers te zetten naar Suriname, ter afhaling van terugkeerende Javaansche immigranten. Als geneesheer zal dit transport, dat vermoedelijk midden October via Suez naar Indië vertrekt, begeleiden dr. P. H. J. Lampe, die aldus zijn vier maanden verlof, waarop hij aanspraak heeft, combineert met een zeereis naar onze tegenvoeters. Hij zal in Indië besprekingen hebben omtrent de emigratie naar Suriname en een bezoek brengen aan Deli, om de geneeskundige voorzieningen op de plantages aldaar na te gaan.

Daarna keert hij, vermoedelijk via Nederland, terug naar Suriname, om hier nog twee jaren werkzaam te zijn."

Omtrent deze laatste mededeeling willen wij opmerken, dat het voortdurend wisselen van personeel zeer ten nadeele van het land strekt. Juist als de menschen zich goed hebben ingewerkt, gaan ze weg. De resultaten van hun werk zien ze niet.

***

Naar De Surinamer verneemt, worden van Gouvernementswege gegevens verzameld omtrent het aantal achterlijke en zwakzinnige kinderen in stad en districten, ten einde te overwegen of iets voor hen kan worden gedaan.

***

In een artikel met den titel „In de goede richting" stelt De West van 12 Aug. vast, dat de plannen van het Nationaal Verbond tot Kolonisatie bevordering in Suriname, „een gunstiger indruk maken dan de eenigszins onbekookte propaganda, die vroeger van die zijde werd gevoerd". Deze propaganda maakte den indruk, dat het Verbond het mogelijk achtte om Hollandsche boeren over te planten in Suriname, die dan in concurrentie met Aziaten en Creolen hun bestaan moesten vinden als kleine landbouwers. De uitvoering van een dergelijk plan zou onder de bestaande omstandigheden eenvoudig een misdaad zijn.

„Gelukkig schijnt nu het besluit genomen te zijn om eerst eens eenige deskundigen hierheen te zenden, die de practische uitvoerbaarheid der Hollandsche Boerenkolonisatie moeten nagaan.

„Bovendien wordt er nu sterk de nadruk op gelegd, dat de verwezenlijking van de plannen van het Verbond afhankelijk is van het vinden van een oplossing voor het vraagstuk om den handenarbeid in het landbouwbedrijf voor een groot deel te vervangen door machinale werkkracht, zoodat de bodemproductie belangrijk grooter wordt en de kostprijs per eenheid verlaagd. Op die wijze opgevat, zal wel niemand bezwaar hebben tegen dergelijke kolonisatie.

„Men krijgt dan immers een landbouwbedrijf van hooger orde en niet kleine landbouwers, die met de handen hun bestaan aan den grond moeten ontwroeten. Deze kolonisatie staat of valt dus met de oplossing van het vraagstuk der mechanisatie van den landbouw, een vraagstuk waarop reeds sedert jaren velen hun krachten vergeefs beproefd hebben en waarvan de oplossing nog niet in zicht is. Het is vooral de heer Pyttersen (die een achttal jaren geleden van regeeringswege een onderzoek te zake instelde in de kolonie van wien de propaganda voor een dergelijken gemoderniseerden landbouw uitgaat, doch die nimmer gelegenheid kreeg zijn denkbeelden in de practijk te toetsen".

***

„De Surinamer" van 24 Augustus schrijft:

„Na jarenlange onderzoekingen is het thans eindelijk gelukt aan Prof. Dr. Stahel den verwekker der zeefvaten-ziekte in de koffie te ontdekken.

Het blijkt een flagellaat te zijn, Phytomonas, een ééncellig organisme, dat in de zeefvaten optreedt, waar het een vergiftigingsproces te weeg brengt en de plant doet afsterven.

Bij het overbrengen der infectie speelt vermoedelijk een wants of ander insect een rol.

Bijzonderheden bewaart de ontdekker voorloopig nog om op deze allerbelangrijkste zaak terug te komen in een bijeenkomst der Surinaamsche Landbouwvereeniging.

Ook in geschrift zal daarop wel nader worden teruggekomen.

Prof. Stahel en zijn medewerkers een eere-saluut voor deze gewichtige vondst!"

***

Bij K. B. is bepaald, dat thans de oude archiefstukken uit Suriname — ook het notarieel archief — tot die van 1 Januari 1840 naar Nederland moeten worden opgezonden.

Naar aanleiding hiervan schrijft (de heer Fred. Oudschans Denz?) de N. R. Ct. van 4 Sept. Av. bl. A. een interessante beschouwing over de overbrenging van oudere archiefstukken uit Suriname naar Nederland.

***

„Suriname" van 8 Augustus verneemt dat in overweging is het invoeren van uniforme postzegels voor alle waarden. Zooals men weet, zijn thans voor sommige waarden meer dan één soort zegels te krijgen.

***

Aan te vangen met den tweeden jaargang, begin October, zal de naam van het Politiek Economisch Weekblad eenigszins worden omgezet, teneinde beter den nadruk te leggen op het doel van zijn streven. De naam zal luiden: De Rijkseenheid, Staatkundig Economisch Weekblad ter versterking van de banden tusschen Nederland en de Indiën.

Tot den kring van vaste medewerkers zal o.a. toetreden, Dr. D. S. Fernandes te Paramaribo.

***

Met ingang van 10 Augustus is Cayenne in den luchtdienst van de Nyrba-lijn opgenomen.

***

De N. R. Ct. van 2 Sept. Av. bl. B. schrijft:

„De New York Times publiceert een telegram van dr. Dickey, die de leider is van een expeditie in Venezuela, aan welke expeditie ook mevr. Dickey deelneemt. De expeditie is te Ciudad Bolivar aan-

gekomen na de rivier de Orinoco te zijn opgevaren, tot een punt, 50 mijl verder gelegen, dan waar voor dezen ooit iemand was geweest. Volgens het zeggen zouden de in dat gebied woonachtige Indianen van buitengewoon woesten aard zijn; zij bleken echter vreedzaam en bangelijk te zijn. Hun huidskleur is saffraangeel."

***

Het *„Tijdschr. v. h. Kon. Nederl. Aardr. Genootschap"* van Sept. 1930 bericht het volgende:

„Een Italiaansche expeditie naar Zuid-Amerika.

Luigi Longobardi, een Italiaansch explorateur, zal als leider van een Italiaansche expeditie in 't laatst van de maand Augustus uit Napels vertrekken naar Zuid-Amerika. De expeditie heeft o.a. ten doel de bronnen op te sporen van de Amazone en andere rivieren en te zoeken naar sporen van oude cultuur.

De expeditie is dertig man sterk. Te La Paz in Bolivia wordt zij van al het noodige voorzien."

Curaçao

De aanvullingsbegrooting 1930.

Amigoe en *La Cruz* ontvingen wij al in weken niet, zoodat wij het met *La Union* voor lief moeten nemen. In het blad van 21 Augustus ll. lezen wij een en ander over de openbare behandeling van de aanvullingsbegrooting 1930 in den Kolonialen Raad. Volgens dat verslag schijnt over de principiëele kwestie, die wij bespraken, hoever n.l. de raad kan gaan in haar eisch om meer te mogen weten, dan dat er voor de aangevraagde gelden bepaalde openbare werken zullen worden uitgevoerd, niets te zijn gezegd. Alleen ondergeschikte punten zouden besproken zijn. Publiek was er bijna niet aanwezig. Ofschoon het verslag het niet zegt, nemen wij aan, dat de begrooting is aangenomen.

Postzegels.

De overdrukken 6 op 7½ zijn ingetrokken; de 7½ en de 35 cent ook. Nieuw zijn de zegels van 6, 21 en 27½ cent, van welke wij alleen nog maar de oranje 6 cent zagen. Er zijn nu 5 cijferzegels: 1, 1½, 2, 3 en 5 cent, en verder 6, 10, 12½, 15, 20, 21, 25, 27½, 30, 50, 150 en 250 cent.

Jaarverslag van de Kamer van Koophandel.

Hieraan ontleenen wij het volgende uit het overzicht over 1929 volgens *La Union*:

„*Werkgelegenheid* was er (op Curaçao) *in overvloed* en de *loonen* bleven derhalve steeds *hoog*, zoodat voor de *arbeidende klasse* de verdiensten ruim vloeiden.

Van dezen economischen welstand profiteerde ook de handel, die steeds meer en meer bloeide en waarvan de bloei verder bevorderd werd door de groote toename van de uitheemsche bevolking en de drukke scheepvaart met een groot vreemdelingenverkeer.

De groote welvaart teekent zich af: in de belangrijke stadsuitbreiding door nieuwbouw, waaronder *tal van kleine woningen van de arbeidende klasse* aangetroffen wordt, ook in de omstreken van de hoofdplaats; in het tot stand komen van andere groote bouwwerken, eensdeels door verbouwing, anderdeels door nieuwbouw in verband met groote uitbreiding aan handelszaken gegeven en het openen van nieuwe handelshuizen in het groot vertier en de *schier onbegrensde weelde*.

Echter niet in alle lagen der maatschappij heerschte zulk een welvaart. De levensomstandigheden van *hen, die van een vast inkomen bestaan moesten*, vertoonden een *groote tegenstelling* met het hiervoor geschetste. Tengevolge van den hoogen levensstandaard gingen die onder groote zorgen gebukt. Tot deze categorie kunnen ook worden gerekend de plantagehouders. Hooge arbeidsloonen maakten voor dezen het bedrijf zoo goed als onmogelijk, terwijl door de droogte velen van hen bovendien genoodzaakt zijn geweest door verkoop hun veestapel aanmerkelijk in te krimpen, teneinde verder gespaard te blijven voor nog grooter verlies door sterfte onder dat vee."

Een teeken van de heerschende welvaart, gedurende 1929, zien we ook in de cijfers van de beleggingen en terugbetalingen in 1929 bij de verschillende instellingen op Curaçao:

„Gestort werd (rond) *f* 5.075.000.— tegen *f* 3.223.500.— in 1928, terwijl teruggevraagd is *f* 3.983.000.— tegen *f* 2.415.700.—."

Bovenwindsche eilanden.

De Curaçaosche pers heeft terecht gejuicht over de verbinding van Bonaire en St. Martin met Curaçao. Maar komen nu de andere eilanden niet in het gedrang, vooral St. Eustatius? Hoe moeten de Statianen hun yams, potatoes enz. naar Curaçao krijgen? Via St. Martin? Nogal duur en omslachtig.

Geschiedbeschrijving.

In het begin van dit jaar is een belangrijk besluit gevallen, waaraan al te weinig aandacht geschonken is. Men weet, dat van de archieven der West-Indische compagnie, van den Raad der koloniën in West-Indië, van het West-Indisch comité, den Raad der Amerikaansche koloniën en het Ministerie van koophandel en koloniën onder het Koninkrijk Holland nu niet zoo heel veel over is. In 1915 is bepaald, dat de Curaçaosche archieven tot 5 Maart 1816 zouden worden overgebracht naar het Rijksarchief; in 1919 werd deze datum van 5 Maart 1816 veranderd in 1 Augustus 1828, den dag der vereeniging van alle West-Indische koloniën in het ééne gouvernement, te Paramaribo zetelend. Voor de notarieele akten werd deze datum bepaald op 1 Januari 1829. Thans is bepaald, dat de archieven tot 1 Januari 1846 moeten worden overgebracht. Waarschijnlijk is deze datum bedoeld als die van het einde der ééne kolonie. Eigenlijk valt dit op 1 Augustus 1845. De geschiedbeschrijving kan dus weer voortgang hebben, voor zoover zij, die daarin lust hebben, in Nederland wonen. Op Curaçao blijft de zorg rusten voor het laatste tijdvak, 1846—heden. Intusschen wijzen wij ook op de nog bestaande leemten [illegible]—1795, 1804—1806 en 1807—1816.

Voor de bovenwindsche eilanden moge prof. Knappert zijn voornemen, om voorhands bij 1782 op te houden, laten varen.

De Inzender der opmerkingen over het artikel „Uit en thuisreis der oorlogsschepen naar en van W. I. 1815—1816" opgenomen in het Meinummer 1930 van Onze Vloot, wijst ten rechte op den onjuisten datum 19 Februari voor de overgave van Curaçao door de Engelschen aan Nederland. Die datum moet 4 Maart 1816 zijn.

Wat betreft den naam van den Engelschen Gouverneur, d.i. Generaal-Majoor Le Couteur — ook wel geschreven La Couteur in de geraadpleegde marine archiefstukken — dezen moet ik vooralsnog handhaven, tenzij de onjuistheid daarvan worde aangetoond. De Inzender acht den naam „Le Couteur" ook juist.

Ten slotte is uit de archiefstukken duidelijk gebleken, dat de Daphne 18 December 1816 en de Ajax 12 Maart 1817 te Curaçao zijn aangekomen. De Daphne is door allerlei vertraging veel later vertrokken dan aanvankelijk het plan is geweest, terwijl de Ajax de reis via Guinea en Suriname heeft moeten maken.

Voor de opmerking door den blijkbaar ter zake deskundigen Inzender gemaakt ten aanzien van den verkeerden datum 19 Februari blijf ik intusschen dankbaar en heb dit abuis bij de Redactie van Onze Vloot ter redres voorgebracht.

Hoogachtend,

W. C. B. WINTGENS.

Uit den Verren Vreemde

De ronde-tafel-conferentie.

't Is met de, namens den onderkoning, Lord Irwin, met Gandhi gevoerde onderhandeling niet naar wensch afgeloopen. De Britsche landvoogd is niet geïnspireerd geweest door de opvatting, die de Mandatencommissie van den Volkenbond aan minister Henderson heeft voorgehouden toen onlangs de Palestijnsche politiek aan de orde was, die commissie toch schreef in haar rapport: onderhandelen met halsstarrig weerspannige verzetsleiders is indirect vermeerderen van hun gezag en gevaarlijk opwekken van verwachtingen bij hun aanhangers en tevens ongerustheid bij hun tegenstanders. Lord Irwin heeft de juistheid van deze opvatting nu ook leeren kennen; door de afwijzing der toegestoken hand heeft Gandhi, de leider der Britsch-Indische verzetspartij, zich in de gevangenis te Yerevada weer tot een levende politieke figuur weten te maken. Lord Irwin heeft geheel gehandeld in den geest der Mac Donald regeering, die 't overal met zachte middelen en met toeschietelijkheid wil beproeven, doch die haar pogingen ten goede, noch in China, noch in Egypte, noch in Palestina ook met toeschietelijkheid bejegend ziet.

Gandhi en de zijnen wenschen dus niet mede een te zitten aan de veel besproken ronde-tafel-conferentie, die binnenkort te Londen, in het paleis van St. James, gehouden zal worden, en waar het vraagstuk van de staatkundige positie van het geheele Britsch-Indische rijk door vertegenwoordigers van allerlei schakeeringen besproken zal worden, met de bedoeling om aan de regeering in het moederland wenschen, wenken en adviezen kenbaar te maken.

De lijst is gepubliceerd van de 16 vertegenwoordigers der Indische zelfbesturen, de vorstenstaten, en van de 50 afgevaardigden van Britsch-Indië, dat onder rechtstreeksch Engelsch bestuur staat. Zij zijn door den onderkoning, uit naam van de moederlandsche regeering, uitgenoodigd om deel te komen nemen aan die conferentie.

Onder de eersten bevinden zich bekende namen van vorsten, die eerder ook reeds gekozen werden in de Kamer van Prinsen, zooals de maharadja's van Bikamir, Alawar, Patiala en Nawanagar. Van de anderen vinden wij vermeld, dat alle politieke schakeeringen vertegenwoordigd zijn, met uitzondering van de A. I.-Congrespartij, die zelf er buiten wil blijven. Aan alle groepeeringen is gedacht, met inbegrip van de krijgshaftige stammen, die het Britsche bestuur in de grensgebieden zooveel te doen geven, ook paria's zullen mede aanzitten, voorts twee Indische vrouwen, vertegenwoordigers van de Indische christenen, den koopliedenstand, de Europeesche bevolking, alsook van Burma, dat eigenlijk buiten Br. Indië gelegen is. Onder hen vindt men Sastri, leidend Hindoe politicus, Sir Methammad Hafi, vooraanstaand Mohammedaansch leider, Sir Saproe, den bekenden liberalen voorman.

De Britsche regeering heeft de leiders van de oppositiepartijen in Engeland uitgenoodigd vertegenwoordigers aan te wijzen. De namen van de leden van Hooger- en Lagerhuis, die aan de ronde tafel zullen aanzitten, zullen binnenkort bekend worden.

Evenmin als de publicatie van het bekende (schier-beruchte) rapport der Simon-commissie tot dadelijke tempering van de woelingen en rustverstoringen in Indië heeft bijgedragen, is eenige dadelijke uitwerking ten goede te bemerken van de publicatie dezer lijst van afgevaardigden, waaruit het vaste besluit der regeering spreekt om de aangekondigde conferentie, zonder uitstel, te doen doorgaan.

Hoewel 't verre van rustig is in Indië en elke dag zelfs berichten van nieuwe wandaden brengt, meenen de correspondenten van verschillende bladen, toch een verloopen van de non-coöperatie-beweging en van de boycott van Britsche goederen waar te nemen. Ten aanzien van de verzetslieden is het bestuur in Indië na te lang dralen tot flinke maatregelen overgegaan. Ook tegenover de grensstammen is de zwakke politiek opgegeven. Zoo kan er verbetering van inzicht zijn, ook het deelnemen van alle partijen, op de Swarajisten na, aan de Round-Table-Conference kan wijzen op een toenemend verlangen om weer rust aan het land te schenken. Moge dit inderdaad blijken 't geval te

zijn. Maar de regeering van Mac Donald zal dan het vooruitzicht moeten kunnen openen op een meer bevredigende oplossing, dan vervat is in het Simon-rapport en in het rapport der commissie, die de positie der vorstenstaten te onderzoeken heeft gehad, want die twee commissies hebben het niemand naar den zin weten te maken.

Van andere, van betere voorstellen of ontwerpen heeft men tot nu toe niet gehoord, maar indien het waar is, dat bij een toenemend aantal Indiërs de overtuiging veld wint, dat de strijd der Swarajisten aan Indië geen heil kan brengen, en dat het herstel van den normalen gang van zaken alleen mogelijk zal zijn door samenwerking onder Britsche leiding, mag men toch eenige hoop koesteren dat de conferentie een leidraad voor de toekomstpolitiek zal weten aan te wijzen.

Ieder is doordrongen van de groote beteekenis van de kwestie, die om een oplossing vraagt. De beslissing kan diep ingrijpen in de economische belangen van Indië en van Engeland. Van het herstel der normale verhoudingen, van het weder vrij maken van den handel, zal in niet geringe mate afhangen in hoever of Engeland èn Indië de heerschende malaise en hare gevolgen te boven kunnen komen.

Zij 't waarschijnlijk ten overvloede na hetgeen wij vroeger t.z. schreven, even stippen wij toch aan, dat deze in November te houden conferentie niet verward mag worden met de Rijksconferentie, waarvoor momenteel de eerste minister van alle dominions te Londen met de Britsche regeering bijeen zijn.

Namen en adressen der Afdeelings-secretarissen.

Amsterdam: L. D. Petit, Van Breestraat 21.
Amersfoort: Mr. E. H. Bergsma, Huygenslaan 7.
Arnhem: G. J. v. d. Heide, Benedendorpsweg 4, Oosterbeek.
Apeldoorn: J. C. Baars, Jagersweg 42.
Bergen op Zoom: J. H. W. Bruins, Wouwsche weg 144.
Breda: E. W. v. Vegchel, Ginnikenweg 119.
Deventer: Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., Singel 1.
't Gooi: A. Hoogesteger, Bisonlaan 4, Hilversum.
Groningen: J. Franke, Hoogezand F 76.
Den Haag: J. C. Baudoin, Jac. Hopstraat 12.
Haarlem: H. P. Deinum, Van Hogendorpstraat 3.
Leiden: Mr. E. Rijke, Witte Singel 58.
Nijmegen: Mevr. M. R. S. Bleckmann—Hoogenstraaten, Berg en Dalsche weg 134.
Rotterdam: F. A. Vervloet, Westersingel 87.
Twente: J. J. Hansma, Groen van Prinstererlaan 37.
Utrecht: Mevr. L. P. v. d. Wijk—v. d. Haar, Hieronymusplantsoen 8.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Vereeniging „Suriname".

Wij ontvingen het elfde jaarverslag over 1929, van de Vereeniging „Suriname", uitgebracht door den eersten Secretaris der Vereeniging, den heer A. E. J. Wix, Reinier Claeszenstraat 29 I, Amsterdam. Het aantal leden steeg tot 158.

Met de Vereeniging „Oost en West", de West-Indische Kamer, het Algemeen Nederlandsch Verbond, den Ondernemersraad voor Suriname, de Surinaamsche Bank, het Bureau voor Handelsinlichtingen, het Koninklijk Koloniaal Instituut, houdt de Vereeniging geregeld contact en de samenwerking is steeds van aangenamen aard.

Het verslag besluit met een waarschuwend woord. De trek van Surinamers uit *Suriname* naar Nederland en uit *Curaçao* naar het Moederland heeft het Bestuur in het afgeloopen jaar vele zorgen gebaard, omdat de werkgelegenheid in Nederland zeer gering is. Mocht het Bestuur geslaagd zijn enkele landgenooten te helpen aan een betrekking, dan heeft dit over het algemeen niet anders plaats gehad dan nadat zij aan den lijve ondervonden hadden, dat het op losse schroeven naar Nederland komen zonder geld, niet straffeloos kon plaats hebben. Voor deze lichtvaardigen moge het een gevoelige les wezen en tevens voor anderen een baken in zee zijn!

Max-Havelaarfonds.

Jaarverslag 1929.

Het verslagjaar 1929 ging voor het Max-Havelaarfonds al heel rustig voorbij.

Dezelfde twee pupillen, in het vorig verslag bedoeld, ontvingen ook dit jaar weder steun van het fonds en wel ten bedrage van resp. *f* 645,— en *f* 1650,—.

Bovendien ontving een nieuwe pupil eene tegemoetkoming in reiskosten van *f* 200,—.

Tot ons genoegen kan geconstateerd worden, dat het ledenaantal van het fonds in het verslagjaar niet is achteruitgegaan. De financiën van het fonds zijn evenwel van dien aard, dat tot ons leedwezen slechts op zéér beperkte schaal steun verleend kan worden.

Het Bestuur der Vereeniging onderging geene verandering. De samenstelling is als volgt:

Mr. A. M. Joekes, Voorzitter; A. G. van Kuik, Secretaris; J. H. Dijkman, Penningmeester; Mevr. de Wed. Mr. C. Th. van Deventer—Maas; W. Havers.

A. M. JOEKES,
Voorzitter.
A. G. VAN KUIK,
Secretaris.

's-Gravenhage, 13 Juni 1930.

VAN DE REDACTIE.

Nederlandsche Jaarbeurs.

Onder voorzitterschap van den heer F. H. Fentener van Vlissingen hield Vrijdagmiddag 12 Sept. de Ver. tot het houden van Jaarbeurzen in Nederland hare jaarlijksche ledenvergadering. Het Jaarverslag en de Balans, Winst- en Verlies- en Exploitatierekening werden goedgekeurd.

De Balans sluit in debet en credit met een bedrag van *f* 526.621.06; de vaste bezittingen komen daarop voor met een aanschaffingswaarde van *f* 1.073.935.65, waarop afgeschreven *f* 897.942.65, zoodat de boekwaarde bedraagt *f* 175.993,—. De exploitatierekening vermeldt een bedrag aan lasten van *f* 321.547.87, aan baten van *f* 302.822.16, zoodat het nadeelig saldo bedraagt *f* 18.725.71. Op de leeningen met den Postchèque- en Girodienst en den Staat der Nederlanden, oorspronkelijk resp. groot *f* 530.000,— en *f* 300.000,— is in totaal afgelost *f* 375.000,— en *f* 180.000,—.

De aftredende bestuursleden, de heeren H. F. R. Snoek, Jos. F. A. M. ten Berg (tevens lid van den Raad van Beheer), Dr. C. Hoitsema, W. Graadt van Roggen (tevens lid van den Raad van Beheer), Jhr. A. H. op ten Noort (tevens lid van den Raad van Beheer), P. Nijgh, Dr. J. F. van Roijen, Dr. L. G. Kortenhorst, Dr. W. Lulofs, Ir. A. Ruys, Dr. J. Bierens de Haan en F. Rouppe van der Voort werden herkozen.

Uitzending voor 's Lands dienst in Nederl.-Indië.

De Ned. St. Crt. van 3 Sept. j.l. nr. 170 bevat een lijst van betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën.

Zij, die voor uitzending voor een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, Afdeeling B, Eerste Bureau.

Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname en Curaçao.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands burgerlijken dienst in Suriname en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

1e. Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname: 1 hoofdonderwijzer.
2e. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao: 4 hoofdonderwijzers.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 7de afdeeling van het Ministerie van Koloniën.

Radiotelefoonverkeer met Indië.

Gedurende de maand Augustus 1930 werden in het radiotelefoonverkeer met Nederlandsch-Indië in totaal 347 gesprekken gevoerd, waarvan er 127 in Nederland en 220 in Indië werden aangevraagd.

Van de hier te lande aangevraagde gesprekken hadden er 55 betrekking op zakelijke en 72 op familieaangelegenheden. Voor Indië bedroegen deze aantallen resp. 65 en 155.

In totaal werden 131 gesprekken in Nederland van huis uit gevoerd, waarvan in Nederland 47 en in Indië 84 werden aangevraagd.

In vergelijking met dezelfde maand van het vorig jaar, valt een vermeerdering met 42 gesprekken te constateeren.

In verband met gebleken misvatting wordt er de aandacht op gevestigd, dat met ingang van 15 dezer de voorbereidingskosten voor een gesprek met Indië verlaagd zijn tot *f* 2.50, doch dat voor ijlgesprekken de verhooging van dit bedrag met *f* 20.— gehandhaafd blijft. De voorbereidingskosten van een ijlgesprek bedragen derhalve *f* 22.50.

De postvluchten naar Indië.

Nu door de beëindiging van het conflict bij de K. L. M. de zekerheid is verkregen, dat de vluchten naar Indië volgens het opgemaakte programma zullen worden uitgevoerd, kunnen ook de beraamde postale maatregelen voortgang vinden. De postdienst heeft n.l. vertrouwende op een goeden afloop, de voorbereidingen voortgezet, zoodat verzending van een luchtmail met het eerste vliegtuig op 25 September a.s. verzekerd is.

Zooals bekend, zullen de vliegtuigen van Schiphol vertrekken op 25 September en 2 October en vervolgens elken Donderdag om de veertien dagen. De vluchten uit Indië naar Nederland vangen aan op 17 October en vervolgens des Vrijdags om de veertien dagen. Door de keuze van deze vertrekdata wordt o.a. bereikt, dat zoowel in Nederland als in Nederlandsch-Indië, een brief, welke per luchtmail wordt ontvangen, nog dezelfde week met het retourvliegtuig beantwoord kan worden.

De postdienst verwacht, dat regelmaat, gepaard met de bespoediging in de overkomst, welke door het luchtpostvervoer wordt verkregen, tot een toeneming van per luchtpost verzonden correspondentie zal leiden. Het is thans aan de gebruikers van den postdienst om te bewijzen, dat aan deze verwachtingen zal worden voldaan.

In herinnering wordt gebracht, dat het luchtrecht naar Indië ditmaal voor het eerst zoo is geregeld, dat brieven en andere stukken met een maximumgewicht van 5 gram, waarvoor papier en enveloppen tegen lagen prijs aan de loketten verkrijgbaar zijn, met een recht van slechts 30 cent boven het gewone port (minimum 6 cent) kunnen worden verzonden. Overigens is het luchtrecht als vroeger aldus: boven het gewone port voor briefkaarten en postwissels f 0.30 per stuk, voor brieven en andere stukken van 5 tot 20 gram f 0.75 en verder f 0.75 voor elke 20 gram.

Aan diegenen in Oost- en West-Indië die nog geen lid zijn onzer Vereeniging.

De Vereeniging „Oost en West" onderhoudt den band tusschen Nederland en de Indiën en tracht dien te versterken.

Zij bevordert de wederzijdsche belangen, zedelijke en stoffelijke.

Zij neemt stelling tegen invloeden die daarmede in strijd zijn.

Zij steunt alles wat strekken kan tot handhaving van het Rijksverband.

Leest het Orgaan, het „Koloniaal Weekblad" en deelt ons Uwen wensch mede omtrent hetgeen, naar Uwe meening, door de Vereeniging en haar Orgaan alsnog zou kunnen worden verricht voor onze leden in Oost- en West-Indië.

Meldt U aan voor het lidmaatschap. (Adres Secretariaat: Korte Voorhout 6. Den Haag).

Vereeniging „Oost en West"

Opgericht den 3den Mei 1899.

Bij het Informatiebureau van de Vereeniging „Oost en West", Korte Voorhout 6, en bij de firma Martinus Nijhoff, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. *Een boekje over onze Oost voor hen die er niet geweest zijn.* (2de druk). Prijs *f* 0.50 per exempl. en *f* 0,03 frankeerkosten.

b. *Onze West* (3e herziene en omgewerkte druk), bestaande uit: I. *Suriname*, door Fred. Oudschans Dentz; II. *Curaçao*, door W. R. Menkman. Prijs *f* 1,25 per exemplaar en *f* 0.06 frankeerkosten.

c. *Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Gewesten:* Werkkring en Vooruitzichten.

d. *Emancipatie-Toespraak*, door Th. A. C. Comvalius. Prijs: *f* 0,25 per exemplaar en *f* 0,01½ frankeerkosten.

No. 1. *De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.* (2de, geheel omgewerkte druk, met 8 foto's). Prijs *f* 0.75 per exemplaar en *f* 0.03 frankeerkosten.
No. 2. *De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie* (3de, verbeterde druk). Pr. *f* 0.75 per ex. en *f* 0.06 frankeerkosten.

No. 3. *De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië* (2de verbeterde druk). Prijs *f* 0.50 per exemplaar en *f* 0.01½ frankeerkosten.

No. 4. *De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.* (3de, verbeterde druk). Prijs *f* 0.75 per exemplaar en *f* 0,03 frankeerkosten.

No. 5 Uitverkocht.

No. 6. *De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.* (3de, geheel herziene druk). Prijs *f* 0,25 per exemplaar en *f* 0,03 frankeerkosten.

No. 7. *De vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Ned. Indië, enz.* Prijs *f* 0,25 per ex. en *f* 0,04½ frankeerkosten.

No. 8. *De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.* Prijs *f* 0,20 per exemplaar en *f* 0,03 frankeerkosten.

No. 9. *De Ambtenaar bij de Gouvernementsmarine in Nederlandsch-Indië* (herziene uitgave 1922, prijs *f* 0,20 per exemplaar en *f* 0,03 frankeerkosten).

No. 10. *De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.* (3de, herziene uitgave). Prijs *f* 0,75 per exemplaar en *f* 0,04½ frankeerkosten.

No. 11. *De Geëmployeerde bij de Rubber- (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederlandsch-Indië.* Prijs: *f* 0,40 per exemplaar en *f* 0,03 frankeerkosten.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië, den Heer L. M. F. Plate, Bromostraat 9, Malang.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Korte Voorhout 6, 's-Gravenhage.

Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië.

K. H. Zeverling, Ossenmarkt 138, Muiden; J. J. Comminga, Velperweg 82, Arnhem; C. W. van Berkel, Haitsma-Mulierstraat 33, Haarlem; K. Kötter, dr. Schaepmanstraat 13, Nijmegen, allen hoofdonderwijzer o.l.o.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

F. A. Kessler, controleur v. d. Geldelijke administratie b. d. S. S. en Tr., Obrechtstraat 213, Den Haag. P. Tonkes, hoofdagent van politie 1e kl., Oosterhaven Enkhuizen. Mej. C. Th. Bangert, commies b. d. dienst der S. S. en Tr., Obrechtstr. 243, Den Haag. L. Kuipers, assistent 1e kl. bij het Dept. v. Gouvernementsbedr., per adres Ned. Handel Mij., Den Haag. Mej. J. A. M. v. Wickeren, apothekersassistente b.d. dienst der Volksgezondheid, Zijdeweg 38, Wassenaar. Mej. R. H. D. de Lange, ond. 3e kl. bij het O.W.L.O, Valdezstraat 13 A, Leiden. H. M. van Praag, leeraar bij het Middelbaar Onderwijs, per adres E. Lemaire, Schoondijke (Z.-H.). H. C. Bongers, inspecteur b. d. Landbouwvoorlichtingsdienst, Berberisstraat 73, Den Haag.

Met Pensioen.

H. J. Hulsebosch, werktuigkundige b. d. S. S. en Tr., Hotel „Noord-Brabant", Utrecht. A. R. Rozet, Algemeen ontvanger 1e kl., Deurloostraat 70I, Amsterdam. A. Engers, secretaris van het dept. van Marine, Plantage Middenl. 25, Amsterdam. J. F. Meijer, leeraar aan den H.B.S. en A.M.S. te Malang, Regentesselaan 50, Den Haag.

Financieele Berichten.

Opgave van de N. V. Haagsche Boaz-Bank,

Molenstraat 45, Den Haag.

Noteeringen ter beurze van Amsterdam.

		8 Sept. 1930	15 Sept. 1930
Aandeelen	Koloniale Bank	$148\frac{3}{4}$	$151\frac{1}{2}$
„	Ned. Ind. Handelsbank .	130	$129\frac{1}{2}$
Cert. aand.	Ned. Handel Mij. . .	$149\frac{3}{4}$	$150\frac{7}{8}$
Aandeelen	Alg. Exploratie Mij. . .	$143\frac{1}{2}$	$131\frac{5}{8}$
„	Kon. Petroleum Mij. . .	366	364
„	Rubber Cult. Mij. A'dam.	$81\frac{1}{8}$	$85\frac{3}{8}$
„	Ned. Ind. Suiker Unie .	167	176
„	Ned. Scheepvaart Unie .	146	$141\frac{7}{8}$
„	Handelsverg. A'dam . .	364	364
„	Deli Batavia Maatschappij	$287\frac{3}{8}$	$289\frac{3}{4}$
„	Deli Maatschappij . . .	$290\frac{3}{4}$	$289\frac{1}{8}$
„	Senembah Mij.	$306\frac{5}{8}$	$319\frac{3}{4}$
„	Deli Spoor	161	$160\frac{3}{4}$
„	Ned. Ind. Spoorweg Mij.	157	$158\frac{1}{2}$
„	Philips Gloeil. (nieuwe) .	330	321
Cert. aand.	Margarine Unie	$253\frac{1}{2}$	$245\frac{1}{2}$

Wisselkoersen	Verkoop
Londen	$12.07\frac{1}{8}$
New York Cable	$2.48\frac{3}{8}$
Berlijn	59.15
Parijs	$9.75\frac{1}{2}$
Brussel (Belga)	34.63
Zurich	48.19
Weenen	35.10

Mutatiestaat van 10 tot 17 September '30

Nieuwe Leden:	**Geïntroduceerd door:**
Mejuffrouw T. Bargeman, Amsterdam, v. Woustraat 85I.	Secretaris Afd. Amsterdam.
L. Engles, Majoor Inf. N.-I. L., Den Haag, Snelliusstraat 76.	Eigen aanmelding.
E. W. van Baerle, Gep. Majoor tit. N.I.L., Voorburg, Laan van Oostenburg 11.	Secretaris Afd. Den Haag.
C. J. A. L. T. Hiljé, Oud Resident, Den Haag, Frederik Hendrikplein 44.	Secretaris Afd. Den Haag.
Mevrouw de Weduwe A. C. H. Brocx—Joosten, Den Haag, Columbusstraat 194.	Mevrouw M. Naessens te Den Haag.
Mevrouw H. Weijgers, Den Haag, Statenlaan 110.	Mevrouw M. Naessens te Den Haag.
Mevrouw de Weduwe R. Abendanon—Mandri, Den Haag, Pension Villa des Roses, Duinweg 22.	Mevrouw G. van Beresteijn te Den Haag.
H. S. L. Blekkink, Leeraar M. O., Den Haag, Thomsonlaan 161.	Eigen aanmelding.
Jhr. G. M. van der Wijck, Voorzitter van het Proefstation voor Vorstenlandsche tabak te Klaten.	Hoofdvertegenw. van Oost en West te Malang.

Nieuwe begunstigers:	**Geïntroduceerd door:**
F. Botman, Accountant, Bergen-op-Zoom, Hotel de Gouden Leeuw.	Afdeelingsbestuur van Bergen-op-Zoom.

Afschrijvingen:

Mevrouw de Weduwe D. Charlouis—Arrias, Den Haag, Valkenboschlaan 17. (overleden).

J. Valkhoff Sr., Den Haag, Laan van Meerdervoort 686.

Adresveranderingen:

F. H. Knoop, Amsterdam, van: Noorder Amstellaan 161, naar: Rijnstraat 92I.
J. Vroege, Deventer, van: Lindenstraat 4, naar: Brink 81.
C. C. Ouwerling, Resident m.v., van: Den Haag, p.a. N.H.M. naar: Scheveningen, Prins Willemstraat 27.
G. W. J. Kooij, van: Riant Chateau te Territet, naar: Den Haag, Stadhouderslaan 147. f 10.—.
Indologen Vereeniging, Leiden, van: p.a. J. van Leur, Botermarkt 28, naar: p.a. A. Visser, Botermarkt 19a.
J. W. E. van Silfhout, Gep. O.-I. Ambtenaar, Den Haag, van: Edisonstr. 59, naar: Hanenburglaan 24.
J. de Vries, O.-I. Ambtenaar m.v., Den Haag, van: Regentesseplein 7, naar: Valkenboschlaan 1a.
B. A. Bruins, Controleur B.B., van: Fort van der Capelle, naar: Padang.
Mr. J. W. A. Boots, Ass.-Resident, van: Bandoeng, naar: Digoel.
A. J. Wenting, oud-Gezaghebber B.B., van: Seroei, eiland Jappen, naar: Karang Soewong, Cheribon.
W. F. Eisma, Majoor-Inf., thans te Weltevreden, Pegangsaän, West 14.
Mevrouw J. Mispelblom—Beier, Malang, Sophiastraat, van: 5, naar: 32.
Dr. J. W. Poser, Dirigeerend officier v. Gezondheid 1ste kl., thans te Weltevreden.
Mr. F. J. H. Cowan, Oud-Directeur van Justitie in N.-I., van: Den Haag, Celebesstraat 91, naar: Villa „De Houtkamp" te Putten (G.)